

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет

Факультет	Технології вина та туристичного бізнесу
Кафедра	Туристичного бізнесу та рекреації
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	242 Туризм
Освітня програма	Міжнародний туризм

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА
на тему «Пошук об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини з
метою організації культурно-пізнавального туру до міста Болград
Одеської області»

Здобувачки
Анастасії ЛЯБАХ
4 курсу групи МТ- 43

Керівник:
Ірина КАЛМИКОВА

Кваліфікаційна робота допускається до захисту
Рішення кафедри від 3 червня 2024 р., протокол № 9
Завідувачка кафедри ТБтаР _____ Наталя ДОБРЯНСЬКА

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	Технології вина та туристичного бізнесу
Кафедра	Туристичного бізнесу та рекреації
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	242 Туризм
Освітня програма	Міжнародний туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедри ТБтаР
Наталя ДОБРЯНСЬКА

« ____ » _____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Лябах Анастасії Романівни

1. Тема роботи: Пошук об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини з метою організації культурно-пізнавального туру до міста Болград Одеської області

Затверджена наказом ОНТУ від «5» вересня 2023 р. № 502-03.

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи «1» червня 2024 р.

3. Вихідні дані роботи: монографії, підручники, навчальні посібники, законодавчі та нормативні акти, первинні документи, звіти туристичних підприємств, статистична звітність, статті та тези.

4. Перелік питань, які потрібно розробити:

**РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО
ТУРИЗМУ**

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ МІСТА БОЛГРАД

**РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ТА ПРОСУВАННЯ АВТОРСЬКОГО КУЛЬТУРНО-
ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРУ ДО МІСТА БОЛГРАД**

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): презентація до кваліфікаційної роботи (18 слайдів)

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 3	Наталя ДОБРЯНСЬКА	15.09.2023р	20.05.2024р

7. Дата видачі завдання 15.09.2023р.

Керівник _____ Ірина КАЛМИКОВА

Завдання прийняв до виконання _____ Анастасія ЛЯБАХ

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Отримання теми для кваліфікаційної роботи	05.09.2023	виконано
2.	Затвердження плану кваліфікаційної роботи	15.09.2023	виконано
3.	Надання 1 розділу на перевірку	09.03.2024	виконано
4.	Надання 2 розділу на перевірку	21.04.2024	виконано
5.	Надання 3 розділу на перевірку	05.05.2024	виконано
6.	Формування висновку, списку використаних джерел, додатків	10.05.2024	виконано
7.	Здача закінченої кваліфікаційної роботи	31.05.2024	виконано
8.	Розробка презентації	01.06.2024	виконано

Здобувач-дипломник _____ Анастасія ЛЯБАХ

Керівник роботи _____ Ірина КАЛМИКОВА

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник _____ Анастасія ЛЯБАХ

АНОТАЦІЯ

до кваліфікаційної роботи бакалавра

Робота містить 64 сторінки, 2 таблиці, 11 рисунків, список літератури з 42 найменувань, 3 додатки.

У кваліфікаційній роботі було розглянуто теоретичні засади пізнавального туризму. Метою виконання роботи є пошук об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини для організації культурно-пізнавального туру до міста Болград Одеської області.

Завданням роботи передбачено дослідити:

1. Сутність культурно-пізнавального туризму
2. Особливості організації культурно-пізнавальних турів
3. Значення об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини для туризму
4. Туристична привабливість Придунайської Бессарабії
5. Загальну характеристику туристичного потенціалу міста Болград
6. Пошук нових об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини болградської громади (природні, культурні, історичні ресурси).

Розробити:

1. Маршрут туру та технологічну картку екскурсій
2. Програму туру
3. Розрахунок вартості туру з урахуванням 3-денного відпочинку
4. Заходи щодо просування авторський культурно-пізнавальний тур до м. Болград

За результатами виконаної роботи сформульовані висновки щодо потенційних можливостей розширення переліку об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини Придунайської Бессарабії, розроблено авторський культурно-пізнавальний тур до міста Болград Одеської області

Одержані результати можуть бути використані в практичній діяльності туроператорів та туристичних агенцій.

Рік захисту роботи 2024

ANNOTATION
to the qualification work of a bachelor

The work contains 64 pages, 2 tables, 11 figures, a bibliography of 42 items, 3 appendices.

The theoretical basis of cognitive tourism was considered in the qualification work. The purpose of the work is to search for objects of tangible and intangible heritage in order to organize a cultural and educational tour to the city of Bolgrad, Odesa region.

The task of the work is to investigate:

1. The essence of cultural and educational tourism
2. Peculiarities of organizing cultural and educational tours
3. Significance of tangible and intangible heritage objects for tourism

Tourist attraction of Danube Bessarabia

4. General characteristics of the tourist potential of the city of Bolgrad
5. Search for new objects of tangible and intangible heritage of the Bolgrad community (natural, cultural, historical resources)

Develop:

1. Tour route and technological tour card
2. Tour program
- 3 Calculation of the cost of the tour taking into account a 3-day rest
4. Measures to promote the author's cultural and educational tour to the city of Bolgrad

Based on the results of the work, conclusions were formulated regarding the potential possibilities of expanding the list of objects of tangible and intangible heritage of Danube Bessarabia, an author's cultural and educational tour to the city of Bolgrad, Odesa region, was developed. The obtained results can be used in the practical activities of tour operators and travel agencies.

The year of job protection is 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ.....	9
1.1 Сутність культурно-пізнавального туризму.....	9
1.2. Особливості організації культурно-пізнавальних турів.....	16
1.3. Значення об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини для туризму.....	22
Висновки до 1 розділу.....	25
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ МІСТА БОЛГРАД.....	27
2.1 Туристична привабливість Придунайської Бессарабії.	27
2.2 Загальна характеристика туристичного потенціалу міста Болград.....	31
2.3 Пошук нових об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини болградської громади	44
2.3.1 Природні ресурси.....	46
2.3.2 Культурні ресурси.....	47
2.3.3 Історичні ресурси	49
Висновки до 2 розділу.....	50
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ТА ПРОСУВАННЯ АВТОРСЬКОГО КУЛЬТУРНО- ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРУ ДО МІСТА БОЛГРАД.....	51
3.1 Маршрут туру та технологічна картка екскурсій.....	51
3.2 Програма туру.....	55
3.3 Розрахунок вартості туру з урахуванням 3-денного відпочинку.....	58
3.4 Заходи щодо просування авторський культурно-пізнавальний тур до м. Болград.....	59
Висновки до 3 розділу.....	61
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Пізнавальний туризм присутній у практично всіх формах відпочинку та подорожей. Щоб зрозуміти, що це за вид туризму, варто розглянути галузь подорожей та відпочинку з іншого ракурсу. Деякі люди, крім відпочинку на пляжі, не уявляють іншого способу проведення відпустки. Проте є такі, для яких відпочинок це постійний рух, зміна місць, краєвидів за вікном транспорту. Також є ті, хто не відноситься ні до першої, ні до другої категорії, а представляє так звану "золоту середину". Всі ці випадки відносяться до пізнавального туризму.

Цікаво, що пізнавальний туризм з'явився у середині XVIII ст. В цей період подорожі Європою для вивчення мистецтва стали популярними.

У XIX ст. під пізнавальним туризмом розуміли також подорожі купців, які мандрували не лише за комерційними цілями, але й для поглиблення своїх знань.

Пізнавальний туризм - це різноманітні види туристичних подорожей, поїздок та походів, метою яких є відвідування центрів туризму, регіонів та пам'яток місцевого та світового значення. Такі подорожі організуються для невеликої групи туристів, яким проводять екскурсії по цікавим місцям.

Під час цих подорожей туристи знайомляться з традиціями та побутом місцевих жителів, їх історією, культурою та природними пам'ятками. Варто зазначити, що елементи пізнавального туризму присутні в різних видах туризму. На нашу думку, пізнавальний туризм є одним із найбільш перспективних напрямів розвитку туристичної галузі.

Пізнавальний туризм не обмежений географічними рамками і може відбуватись як на території проживання туристів, так і в екзотичних країнах. Сучасні дослідники дивляться на пізнавальний туризм з різних точок зору. Деякі вбачають його як спосіб управління та фінансування культурних проектів, розглядаючи його як джерело фінансової підтримки культури. Інші

розглядають його як форму туризму, яка максимально використовує потенціал території.

Теоретики запропонували поділ визначень пізнавального туризму на два основних підходи: технічний і концептуальний. Технічний підхід базується на описі ресурсів культурного туризму та територій, які привертають культурних туристів. Концептуальний підхід, навпаки, розглядає мотиви, що підштовхують людей до відвідування культурних місць, і пояснює їх бажання пізнавати нове.

Мета пізнавального туризму полягає у вивченні історії та культури країни у всіх її аспектах, таких як архітектура, живопис, музика, театр, фольклор, традиції, звичаї, а також у способі життя її мешканців. Важливо відзначити, що в сучасному суспільстві пізнавальний туризм виступає як чинник зближення народів, запобігання конфліктів і нетерпимості, а також як засіб виховання поваги та толерантності.

Метою даної кваліфікаційної роботи є аналіз потенційних об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини в місті Болград Одеської області з метою створення культурно-пізнавального туру, який сприятиме популяризації місцевих культурних цінностей, підвищенню туристичної привабливості регіону та збереженню культурної спадщини для майбутніх поколінь.

Основним об'єктом дослідження є культурно-історичне середовище міста Болград, яке включає в себе пам'ятки архітектури, історичні будівлі, музеї, природні ландшафти, а також традиції, звичаї та фольклор місцевого населення.

Основним предметом дослідження є конкретні об'єкти матеріальної спадщини (будівлі, пам'ятники, археологічні знахідки, природні пам'ятки) та нематеріальної спадщини (традиції, фольклор, звичаї, ремесла), які мають культурну, історичну або естетичну цінність і можуть бути інтегровані в програму культурно-пізнавального туру до міста Болград.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

1.1 Сутність культурно-пізнавального туризму

Туризм як потенційний ресурс розвитку економіки країни демонструє позитивні тенденції у задоволенні попиту на туристичні послуги. Він відіграє дедалі важливішу роль в історичному, духовному, культурному, економічному та політичному житті держави, сприяючи досягненню порозуміння і толерантності між різними етнічними спільнотами та культурами. Врахування потреб і мотивацій різних категорій туристів сприяє кращому використанню культурного потенціалу країни, робить культурну спадщину регіонів доступною широкому колу відвідувачів, виконуючи освітню функцію туризму. Одним із важливих напрямів розвитку сучасного туризму є пізнавальний туризм.

У вітчизняній науковій літературі пізнавальний туризм досліджують такі автори, як Г. Вишневська, М. Дрогомирецька, Л. Савранчук, В. Кифяк. Серед зарубіжних науковців, які вивчають проблеми пізнавального туризму, можна виділити О. Лойка, Е. Артёмову, В. Козлову, В. Квартальнова та інших.

Хоча проблеми організації та наукового аналізу пізнавального туризму вже були предметом окремих досліджень (Г. Вишневська, В. Кифяк), методологічні засади організації пізнавальних турів в українській науці все ще недостатньо розроблені. Крім того, питання визначення пізнавального туризму, його структури, форм та різновидів залишаються невивченими. Враховуючи це, метою нашого дослідження є обґрунтування сутності та структури пізнавального туризму, а також виявлення особливостей його організації.

Термін «пізнавальний туризм» вперше офіційно використано на міжнародному рівні в матеріалах Всесвітньої конференції з культурної

політики (1982 р.). Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури визначає пізнавальний туризм як окремий вид туризму, що враховує культури інших народів. У Хартії щодо пізнавального туризму Міжнародної ради з пам'яток і об'єктів (ICOMOS) пізнавальний туризм визначається як форма туризму, основною метою якої, серед інших завдань, є «відкриття пам'ятників і об'єктів».

Водночас визначення поняття пізнавального туризму різними українськими науковцями доволі різноманітні, як і терміни, що вживаються для його позначення (пізнавальний, екскурсійний, культурний, культурно-пізнавальний туризм тощо). Зокрема, В. Федорченко вважає, що пізнавальний туризм — це туристичні поїздки, основною метою яких є задоволення допитливості та інших пізнавальних інтересів. Цей автор, як і багато інших, прирівнює пізнавальний туризм до екскурсійного. П. Пуцентейло визначає пізнавальний (екскурсійний) туризм як подорожі і поїздки з пізнавальною метою. На думку Ф. Шандора, культурний туризм передбачає відвідання історичних, культурних або географічних пам'яток.

Найповнішим є визначення, згідно з яким пізнавальний туризм — це туристичні поїздки, подорожі та походи, метою яких є відвідання різних регіонів, місцевостей та центрів туризму для ознайомлення з природними, історичними та культурними пам'ятками, побутом і традиціями місцевого населення, народними ремеслами та промислами, досягненнями у сфері науки, культури, промислового виробництва та будівництва.

Варто також звернути увагу на визначення С. Мельниченка, який вважає, що культурно-пізнавальний туризм — це тимчасове переміщення людей за межі їх постійного місця проживання, зумовлене інтересом до відвідування культурних пам'яток, включаючи культурні події, історичні місця, музеї, художні галереї, музичні та драматичні театри, концертні майданчики та інші об'єкти туристичного інтересу. Ці об'єкти відображають історичну спадщину, сучасну художню творчість і виконавські мистецтва, традиційні цінності, види діяльності та повсякденний стиль життя населення,

з метою отримання нової інформації та досвіду для задоволення культурних потреб.

Узагальнивши розглянуті визначення, можна стверджувати, що пізнавальний туризм варто розуміти як подорожі, основною метою яких є ознайомлення туристів з культурними об'єктами та ресурсами місця тимчасового перебування, причому головною формою організації таких подорожей є екскурсія.

Пізнавальний туризм можна розділити на різні види залежно від цілей туриста. Ми вважаємо доцільним аналізувати безпосередньо пізнавальні (екскурсійні), культурно-розважальні та пізнавально-культурні туристичні послуги, які взаємопов'язані між собою.

До видів безпосередньо пізнавального туризму належать:

- 1) міський туризм (знайомство з містом як туристичним об'єктом);
- 2) етнографічний туризм (знайомство з культурою, традиціями, народними ремеслами та способом життя населення певної території);
- 3) історичний туризм (відвідування місць історичних подій, знайомство з особистостями, пов'язаними з цими подіями або відіграли важливу роль в історії регіону) [1].

Крім цього, пізнавальні тури мають різноманітні тематичні напрямки: історичні екскурсії, літературні тури, театральні події, етнографічні візити, фольклорні дослідження, природознавчі подорожі тощо [2]. За способом організації виділяють два типи пізнавальних турів:

- 1) стаціонарні (з проживанням туристів у одному місці, туристичному центрі);
- 2) маршрутні тури (відвідування декількох місць і центрів, визначних пам'яток, сплановане у вигляді маршруту подорожі) [2].

Особливу увагу слід звернути на організацію маршрутів пізнавальних турів таким чином, щоб відстані між містами, які відвідує туристична група, були мінімальними, спрямовано на зменшення часу, витраченого на переїзди. Стаціонарні тури, як правило, передбачають докладне вивчення

різноманітних пам'яток історії та культури одного міста, зазвичай туристичного центру або великого міста, наприклад, столиці держави або адміністративного центру регіону [3].

Необхідно мати на увазі, що проведення пізнавального туризму ґрунтується на принципах сталого розвитку, який включає в себе збереження місцевої культури, охорону культурно-пізнавальних та природних об'єктів, а також покращення якості життя місцевого населення [4].

Ураховуючи це, важливим стає універсальне значення пізнавального туризму як засобу сприяння міжкультурному діалогу та взаєморозумінню. Тому вивчення пізнавального туризму є перспективним та має широкі можливості для практичного застосування, зокрема, українському суспільству [5-10].

Пізнавальний туризм спрямований на:

- Ознайомлення з досягненнями інших регіонів або країн у галузі техніки, науки та мистецтва.
- Перегляд природних пам'яток, явищ та пейзажів інших регіонів або країн.
- Відвідання історичних споруд, місць та святинь.
- Спостереження за екзотичним рослинним і тваринним світом.
- Подорож до екологічно збережених або, навпаки, пошкоджених об'єктів.
- Створення красивих відеофільмів та унікальних фотографій.
- Придбання цікавих туристичних товарів та сувенірів.

Теоретики вважають, що пізнавальний туризм у сучасному суспільстві виконує такі функції:

- Культурно-пізнавальну, що дозволяє ознайомитися з культурою і історією інших народів.
- Освітню, що сприяє збагаченню знань та розвитку культурного рівня.
- Культуроохоронну, що сприяє збереженню та охороні культурної спадщини.
- Консерваційні, що сприяють збереженню природних та культурних цінностей.

- Комунікаційну, що сприяє встановленню контактів та обміну досвідом між людьми різних культур.
- Миротворчу, що сприяє зміцненню міжнаціонального та міжкультурного розуміння і співпраці.

Важливо відзначити, що об'єктами інтересу для туристів у рамках пізнавального туризму можуть бути стародавні міста, музеї, архітектурні пам'ятки, які створив людина, а також природні чудеса, характерні визначні місця, міські пейзажі, етнічні та фольклорні атракції тощо (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Об'єкти пізнавального туризму

Види	Характеристика
Ланшафтні	Природні території, які мають історичну цінність
Археологічні	Городища, залишки стародавніх поселень, кургани, залишки стоянок, укріплень, військових таборів, іригаційних споруд, виробництв, культові місця та споруди, могильники, рештки життєдіяльності первісних людей, наскельні зображення, ділянки історичного культурного шару, поля давніх битв
Садово-паркового мистецтва	Поєднання паркового будівництва з природними або створеними людиною ландшафтами
Архітектурні	Історичні центри, вулиці, квартали, площі, архітектурні ансамблі, залишки давнього планування та забудови, окремі архітектурні споруди, твори, пов'язані з ними монументального і декоративного та образотворчого мистецтва

Історичні	Будинки, споруди, їх комплекси, окремі поховання та некрополі, визначні місця, пов'язані з важливими історичними подіям, з життям та діяльністю відомих осіб, культурою та побутом народів
Монументального мистецтва	Твори образотворчого мистецтва, як самостійні, так і ті, що пов'язані з архітектурними, археологічними чи іншими пам'ятками або з утворюваними ними комплексами чи ансамблями

В табл. 1.2 представлено види пізнавального туризму

Таблиця 1.2

Види пізнавального туризму

Види	Характеристика
Неспеціалізований	Туризм, який здійснюється з ціллю вивчення специфічних особливостей того чи іншого місця, надбання індивідуального досвіду, це здебільшого самодіяльний або пригодницький туризм
Спеціалізований	Вид туристичної діяльності, метою якого є реалізація специфічних запитів під час поїздки, відвідування об'єкту.
Пізнавально-діловий	Поїздки співробітників компаній чи організацій з діловими цілями для участі у виставках, конференціях, організація корпоративних заходів

Ресурси пізнавального туризму включають матеріальні та духовні аспекти минулого і сучасної культури різних народів, які задовольняють

духовні потреби туристів, стимулюють інтерес і мотивують до подорожей. Цей спектр ресурсів є широким і включає природні краси, етнокультурне різноманіття, релігійні об'єкти, мистецтво, ремесла, музику, фестивалі, архітектурні пам'ятки та інші об'єкти історико-культурної спадщини.

Фахівці розрізняють такі підвиди пізнавального туризму:

- культурно-історичний (інтерес до історії країни, відвідування історичних пам'яток і пам'ятних місць, тематичних лекцій з історії та інших заходів);

- культурно-подієвий (інтерес до старовинних традиційним або сучасним культурним постановочним заходам або «подій» (свят, фестивалів) і участь в них);

- культурно-релігійний (інтерес до релігії або релігій країни, відвідування культових споруд, місць паломництва, тематичних лекцій про релігію, знайомство з релігійними звичаями, традиціями, обрядами і обрядами);

- культурно-археологічний (інтерес до археології країни, відвідування пам'яток старовини, місць розкопок, участь в археологічних експедиціях);

- культурно-етнографічний: цікавість до культури етносу, його предметів, об'єктів та явищ, включаючи побут, костюми, мову, фольклор, традиції та звичаї, етнічну творчість.

- культурно-етнічний: відвідування батьківщини предків, знайомство з культурною спадщиною свого народу, відвідування етнічних заповідних територій та парків.

- культурно-антропологічний: цікавість до представників етносу у контексті їх розвитку з еволюційної точки зору; відвідування країни для ознайомлення з її сучасною "живою культурою".

- культурно-екологічний: цікавість до взаємодії природи та культури, до природно-культурних пам'яток, відвідування природно-культурних ансамблів та участь у культурно-екологічних програмах.

Культурно-пізнавальну діяльність туриста можна умовно поділити на наступні види:

- вивчення різних історичних, архітектурних або культурних епох шляхом відвідування архітектурних пам'яток, музеїв, історичних маршрутів.
- перегляд театралізованих вистав, відвідування музичних заходів, кіно, театрів, фестивалів, релігійних свят, боїв биків, концертів і оперних вистав, виставок картин, скульптур, фотографій і т. д.
- відвідування лекцій, семінарів, симпозіумів, курсів іноземних мов, тренінгів з комунікації.
- участь у демонстраціях фольклору, національної кухні і прикладного мистецтва на фестивалях фольклорних ансамблів і виставках національної творчості.

1.2. Особливості організації культурно-пізнавальних турів

Під час культурно-пізнавального туризму подорожні мають на меті ознайомлення з культурою країни, що включає відвідини пам'яток архітектури, історії, мистецтва та археології. Однак, цей вид туризму також охоплює не лише огляд археологічних чи культурних пам'яток, але й знайомство з традиціями, обрядами, святами, народними ремеслами та кулінарією, а також відвідування природних парків та ботанічних садів.

Культурний туризм відкриває перед туристами різноманітні регіони України і допомагає подолати стереотипи. Його основна мета – відчуття й осмислення власної національної ідентичності, а також виховання патріотизму та любові до Батьківщини. Це досягається через ознайомлення з історичними пам'ятками, архітектурою, мистецтвом, природою та етнічними особливостями, а також сучасним життям народу. Культурно-пізнавальний туризм має особливе значення для молодого покоління, зокрема для школярів і студентів, бо він допомагає їм краще розуміти і цінувати історико-культурні досягнення своєї країни та відчувати гордість за неї.

Важливим для розвитку культурно-пізнавального туризму є історичний та культурний потенціал країни, рівень доступу до нього і стан туристичної інфраструктури в цих місцях. Культурно-пізнавальний туризм, як і інші види туризму, має свої ресурси, які можна умовно поділити на предметні та непередметні. До предметних ресурсів відносяться пам'ятки історії та культури, музеї, заповідники, садиби тощо. До непередметних відносяться звичаї, традиції, обряди, фольклор та усна народна творчість.

Під час екскурсійних послуг у музеях та музеях-заповідниках також реалізується ознайомлення з непередметними культурно-пізнавальними ресурсами. Не всю спадщину минулого можна віднести до об'єктів екскурсійного туризму та культурно-пізнавальних ресурсів. Цей статус мають лише об'єкти, які науково досліджені і оцінені, мають суспільне значення і використовуються для задоволення екскурсійних та рекреаційних потреб туристів. Серед них особливе місце займають пам'ятки історії та культури, які відрізняються особливою привабливістю і на основі цього отримують перевагу при формуванні екскурсійних маршрутів для задоволення потреб мандрівників.

Після завершення переможної війни культурний туризм в Україні відзначає значний розвиток на різних рівнях українського суспільства і привертає іноземних туристів. У нашій країні є значний потенціал для розвитку як в'їзного, так і внутрішнього культурного туризму. До початку війни в Україні налічувалося понад 130 тисяч пам'яток, серед яких:

- 57 206 пам'яток археології (з них 418 національного значення);
- 51 364 пам'яток історії (147);
- 5 926 пам'яток монументального мистецтва (45);
- 16 293 пам'яток архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну (3 541).

Було діючих 61 історико-культурний заповідник, 13 з яких мають статус національних. У списку світової спадщини ЮНЕСКО знаходяться: Софійський собор з архітектурним ансамблем, Києво-Печерська лавра в

Києві, історичний центр Львова. Проте, слід зазначити, що до війни близько 70% об'єктів культурної спадщини були у незадовільному стані (кожен десятий - аварійний) та потребували реставрації або реконструкції, а також облаштування для туристичних відвідувань. Після повномасштабного вторгнення ця кількість збільшилась. За даними Міністерства культури та інформаційної політики, з початку повномасштабної війни російські окупанти зруйнували чи пошкодили більше 400 культурних пам'яток, серед яких 142 релігійні споруди. Зокрема, 51 з цих споруд перебувають на обліку як пам'ятки історії, архітектури та містобудування. Росіяни також пошкодили чи зруйнували 119 об'єктів культурної спадщини, з них:

- 21 - національного значення;
- 91 - місцевого значення;
- 7 - недавно виявлених об'єктів культурної спадщини.

Додатково до цього війська російських загарбників знищили понад 40 меморіальних пам'ятників, які вшановували історичних діячів та події XIX-XXI століть. Під час військових дій також пошкоджено більше 30 будівель музеїв та заповідників, 75 будинків культури, театрів та бібліотек. Громадяни України активно допомагають Міністерству культури України у фіксації злочинів окупантів, які тривають. Ми впевнені у нашій перемозі, після якої відновимо та відбудуємо все, відкриємо оновлену красу нашої країни іноземним туристам.

Оскільки у культурно-пізнавальному туризмі виділяють наступні підвиди, такі як літературно-художній, історико-археологічний, військово-історичний, архітектурний, релігійно-пізнавальний, культурно-етнографічний і природно-пізнавальний, доцільним вважається доповнювати або поєднувати його з тематичними екскурсійними маршрутами.

Літературно-художній туризм можна поєднувати з меморіальними екскурсіями, де учасники зможуть дізнатись більше про життя та творчість відомих літераторів і митців. Також варто включити літературні екскурсії, на яких туристи ознайомляться з творами письменників, відвідують відповідні

музеї, садиби, виставкові зали. Ці маршрути можуть включати літературні музеї, музеї-квартири, бібліотеки, театри та інші об'єкти.

Історико-археологічний туризм спрямований на ознайомлення з археологічними пам'ятками, місцями розкопок, руїнами стародавніх міст, поселень, поховань та городищ. Під час таких подорожей туристи можуть відвідати екскурсії, побудовані на основі речових історичних джерел, а також взяти участь у лекціях професійних археологів та навіть доторкнутися до артефактів минулого. Однак розвиток цього напрямку ускладнюється поганим станом багатьох екскурсійних об'єктів та їхньою транспортною недоступністю.

Військово-історичний туризм стане надзвичайно популярним у наступні роки після війни, оскільки він тісно пов'язаний з попереднім підвидом туризму і логічно поєднується з екскурсійними маршрутами на цю тему. Об'єктами екскурсій можуть бути залишки військових укріплень, місця базування військових частин і т.д. Основною метою є збір максимальної кількості інформації про різні періоди історії. В Україні до військово-історичних маршрутів також можна включати замки та пов'язані з ними військові дії, фортифікаційні споруди, місця відомих битв, окопи, залишки техніки, бункери, великі оборонні лінії часів Першої та Другої світових воєн, музеї зброї, а також місця військових дій цих воєн, такі як танки та військова техніка, місця поховання загиблих воїнів, меморіали та пам'ятники, які будуть встановлені на цих місцях.

Архітектурний туризм, що є продовженням історичної тематики, займає важливе місце і може бути цікаво поєднаний з екскурсіями на архітектурну тему. Під час таких екскурсій вивчаються найцікавіші архітектурні споруди, розташовані на вулицях і площах міста. У великих містах це можуть бути архітектурні ансамблі XVI-XIX століть, пам'ятки культової архітектури.

Такі екскурсії включають в себе огляд архітектурних ансамблів та комплексів, історичних центрів, кварталів, площ, вулиць, залишків давнього

планування та забудови міст і населених пунктів, а також споруд цивільної та промислової архітектури. Тут також демонструються й розповідається про твори монументального та садово-паркового мистецтва конкретних історичних періодів, а також вивчається планування і забудова міст за генеральними планами. Екскурсії також можуть охоплювати новобудови, де демонструється сучасна архітектура та процес будівництва будинків, вулиць, проспектів, районів. Це особливо актуально під час відбудови нашої держави у післявоєнні роки.

Релігійно-пізнавальний туризм, що додається до архітектурної тематики, актуальний у контексті паломницьких маршрутів, де туристи відвідують культові споруди, що цікавлять паломників і є архітектурними шедеврами. Проте, поєднання з попереднім видом не є доцільним, оскільки організація екскурсійних маршрутів у цих напрямках має суттєві відмінності в змісті і принципах.

Культурно-етнографічний туризм - це особлива форма культурно-пізнавального відпочинку, яка дозволяє туристам відвідувати місця, де проживають етнічні групи. Це люди, які спілкуються мовою, характерною для цієї місцевості, і мають спільне походження, звичаї, устрій життя та традиції, що передаються з покоління в покоління. Поєднуючи цей вид туризму з організацією екскурсій, туристи можуть безпосередньо спілкуватися з представниками етнографічних груп, бути присутніми або активно брати участь у їх традиційних заходах і святкуваннях, смакувати місцеві ремесла тощо.

Екологічний туризм, також відомий як природно-пізнавальний туризм, означає виїзд людей з міського середовища для спілкування з природою та задоволення від перебування у натуральному оточенні. Цей вид туризму чудово поєднується з концепцією зеленого туризму та природничими екскурсіями, які обов'язково включають елементи природоохоронної та екологічної освіти. Об'єктами для таких подорожей можуть бути ліси, поля, луки, річки, озера, гори та інші природні утворення,

а також спеціально відведені для охорони природи території, такі як заповідники, заказники та національні парки.

Для їхнього подальшого розвитку необхідно покращити стан вказаних об'єктів та зробити їх більш популярними [11-14].

Послуга пізнавального туризму означає корисну діяльність туристичної організації, спрямовану на задоволення пізнавально-культурних потреб туриста. Продукт пізнавального туризму включає комплекс речових і нематеріальних вартостей, які споживає турист, з фокусом на ресурсах для пізнання. Інфраструктура пізнавального туризму включає матеріальні компоненти культури і туризму, що забезпечують доступ туристів до відповідної інформації. Сучасне суспільство може розглядати пізнавальний туризм як окрему індустрію.

Розвиток пізнавального туризму ґрунтується на використанні етнокультурного потенціалу та культурної спадщини країн і регіонів. Останнім часом на світовому ринку культурного туризму дедалі більше уваги приділяється регіонам з унікальною культурою, які ще не відкриті для широкого загалу туристів. Привабливість напряму для розвитку пізнавального туризму визначається культурним досвідом країни та її регіонів, природною красою та кліматом, наявністю інфраструктури та легкістю доступу до території, а також рівнем цін тощо.

Розвиток пізнавального туризму акцентується на таких напрямках:

- 1) вивчення культури та її спадщини;
- 2) збереження та відновлення культурних цінностей;
- 3) сприяння культурному діалогу.

Варто відзначити, що саме пізнавальний туризм відіграє визначальну роль серед основних видів туризму. Його активний розвиток пов'язаний з ростом потреби людей у знаннях та інтелектуальному розвитку. Розвиток пізнавального туризму визнаний одним з пріоритетів XXI століття. За різними оцінками, культурний туризм становить від 35% до 60% від світового потоку туристів.

1.3. Значення об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини для туризму

Нематеріальна культурна спадщина відіграє важливу роль у формуванні ідентичності як окремої соціальної групи, так і особистості. Збереження культурного різноманіття в епоху зростаючої глобалізації вимагає наявності різноманітності нематеріальних культурних цінностей. Ця спадщина, що передається від покоління до покоління, постійно відтворюється спільнотами та групами під впливом їхнього оточення, взаємодії з природою та історії, що формує в них почуття самотності й наступності. Це сприяє розвитку поваги до культурного різноманіття та творчих зусиль людини [15].

Нематеріальна культурна спадщина зосереджена на збереженні традицій та їх передачі, здатна привертати увагу через усвідомлення своєї цінності та унікальності, і має значний туристичний потенціал. Вивчення елементів нематеріальної культурної спадщини можливе у різних контекстах, таких як відпочинок, туристичні маршрути або під час екскурсій.

Україна приєдналася до європейського проекту збереження нематеріальної культурної спадщини у 2008 році, попередньо прийнявши державну програму з цієї справи. Очевидно, що потенціал нематеріальної культурної спадщини був розглянутий як можливість для соціального розвитку та економічного зростання.

У останнє десятиліття Україна активно інтегрується до світового культурного простору, тому дослідження, охорона і популяризація культурної спадщини набуває важливого гуманістичного і науково-практичного значення. Для обґрунтування ефективного використання культурної спадщини необхідно оцінити її потенціал, враховуючи окремі елементи. Склад компонентної структури культурної спадщини наведений на рис. 1.1 відповідно до чинного законодавства.

Рис. 1.1 – Структура культурної спадщини

Одним з проявів традиційної культури є нематеріальна культурна спадщина, яка в епоху глобалізації піддається значним трансформаціям і майже повністю зникає. Це саме «зникнення» надає їй актуальність для охорони і підтримки [16].

У 1989 році міжнародна організація ЮНЕСКО прийняла "Рекомендації ООН щодо збереження традиційної культури та фольклору" для всього людства. Конвенція про збереження нематеріальної культурної спадщини була прийнята на Генеральній конференції ЮНЕСКО 17 жовтня 2003 року. У цій Конвенції нематеріальна культурна спадщина визначається як "практики, уявлення, вирази, знання, вміння, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти та культурні простори, які громади, групи та, в деяких випадках, індивідууми вважають частиною своєї культурної спадщини".

У цій Конвенції нематеріальна культурна спадщина описується як "практики, уявлення, вираження, знання, вміння, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти та культурні простори, які громади, групи та, у деяких випадках, люди визнають частиною своєї культурної спадщини". Згідно зі статтею 2 цієї Конвенції, нематеріальна культурна спадщина виявляється у наступних п'яти сферах: усні традиції та форми виразності, що

також включають мову як носія нематеріальної культурної спадщини; виконавське мистецтво; соціальні практики, ритуали та святкові заходи; знання та практики, пов'язані з природою та Всесвітом; традиційні ремесла (художні народні промисли).

На сьогодні ЮНЕСКО утворило ряд списків-реєстрів нематеріальної культурної спадщини людства та практик її охорони, включаючи:

- Список нематеріальної культурної спадщини, яка потребує термінової охорони (67 об'єктів);
- Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини людства (492 об'єкти), аналогічний до Списку світової культурної спадщини. Цей список спрямований на підвищення усвідомлення про нематеріальну культурну спадщину, її значення та сприяння діалогу на основі поваги до культурного різноманіття.

Список передового досвіду включає 25 позицій, які представляють найкращі практики з охорони нематеріальної культурної спадщини людства. Ці практики найбільш відповідають принципам і цілям Конвенції.

Важливість нематеріальної культурної спадщини полягає у великому обсязі знань та навичок, які вона передає від одного покоління до іншого. Важливо відзначити, що ця спадщина охоплює не лише традиції минулого, а й сучасні культурні практики у сільських та міських середовищах, в яких беруть участь різноманітні культурні групи.

Туризм може стати потужним стимулом для збереження та зміцнення нематеріальної культурної спадщини. Ресурси цієї спадщини мають великий потенціал для створення продуктів культурного туризму. Інтенсивний розвиток туризму сприятиме збільшенню зайнятості, зменшенню бідності, стримуванню міграції сільського населення та загальному покращанню соціально-економічної ситуації в регіонах.

Отже, нематеріальна культурна спадщина відіграє важливу роль у збереженні культурного різноманіття та є потужним ресурсом для збільшення туристичної привабливості сільських територій. Туристичний

потенціал нематеріальної культурної спадщини залежить від її автентичності, самобутності, історичності, спадковості та інших факторів. Розуміння нематеріальної культурної спадщини різними громадами сприяє міжкультурному діалогу та взаємному повазі до інших способів життя.

Для підвищення привабливості туристичних об'єктів нематеріальної культурної спадщини необхідно використовувати маркетингові стратегії, які спрямовані на їх популяризацію. Такі стратегії можуть включати проведення фестивалів, свят, конкурсів, розробку туристичних маршрутів та інфраструктури для відвідування об'єктів культурної спадщини, проведення майстер-класів, видання науково-популярної літератури та рекламних матеріалів, створення відеоматеріалів, презентацію сувенірної продукції, організацію конференцій, семінарів, симпозіумів тощо [17-34]. Ці заходи є ключовими у формуванні туристичної привабливості регіону та привертають увагу туристів.

Висновки до 1 розділу

В роботі вивчено сутність культурно-пізнавального туризму. Культурно-пізнавальний туризм є формою подорожі, спрямованою на вивчення культурних та історичних аспектів певного регіону. Він сприяє розширенню культурного світогляду, пізнанню традицій та звичаїв інших народів, а також взаєморозумінню та культурній взаємодії.

В розділі проаналізовано особливості організації культурно-пізнавальних турів. Організація культурно-пізнавальних турів вимагає комплексного підходу. Важливо враховувати інтереси туристів, які можуть бути спрямовані на вивчення мистецтва, історії, архітектури та інших аспектів культури. Також важливо враховувати інфраструктуру та доступність об'єктів культурної спадщини.

Об'єкти матеріальної та нематеріальної спадщини відіграють важливу роль у розвитку культурно-пізнавального туризму. Вони є цінними ресурсами, які привертають увагу туристів і відображають унікальність

культурного середовища. Збереження та вивчення цих об'єктів сприяє збереженню культурної спадщини та розвитку туризму.

Встановлено, що термін "нематеріальна культурна спадщина" часто використовується для опису культурного явища, яке перебуває на межі зникнення або вже зникло. До складу цієї спадщини входять різноманітні об'єкти, такі як мова, виконавські мистецтва, традиції, обряди, свята, пов'язані з природою, традиційні ремесла та інші. Виявлено, що ресурси нематеріальної культурної спадщини мають значний потенціал для розвитку продуктів культурного туризму.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ МІСТА БОЛГРАД

2.1 Туристична привабливість Придунайської Бессарабії

Придунайська Бессарабія, розташована на півдні Одеської області України, є регіоном з багатою історією, унікальною природою та різноманітним етнічним складом населення. Цей край, відомий як межиріччя, знаходиться між двома великими річками - Дунаєм і Дністром - і омивається теплими водами Чорного моря.

Завдяки своєму середземноморському клімату, Придунайська Бессарабія є привабливим місцем для розвитку сільського господарства і туризму. Тутешні землі, колись частина Фракійського царства, Мізії за часів Римської імперії та Візантії, Онглу за часів Великої Болгарії, а пізніше Османської імперії, зберігають численні історичні пам'ятки, включаючи Троянові Вали, що були побудовані імператором Траяном.

Починаючи з другої половини XVIII століття, на ці землі прибували колоністи з різних країн, включаючи німців, французів, греків, болгар, гагаузів та албанців. Вони отримували пільги і привілеї, що сприяло швидкому перетворенню степових земель на квітучі сади. Болгари, наприклад, прибували сюди, рятуючись від османського ярма, щоб зберегти свої віру, мову та культурні традиції.

Таким чином, Придунайська Бессарабія є прикладом регіону, де поєднуються багата культурна спадщина, історична пам'ять та природна краса, що робить її привабливим місцем для туристів і дослідників.

Туристична привабливість Придунайської Бессарабії полягає в її унікальному поєднанні природних та культурних ресурсів, що робить регіон особливо цікавим для різних видів туризму. Придунайська Бессарабія відома своєю багатою історією, етнічним та культурним розмаїттям, унікальними ландшафтами та природними заповідниками

До основних аспектів туристичної привабливості Придунайської Бессарабії належать:

1. Природні ресурси:

- Дунайський біосферний заповідник: охоплює унікальні екосистеми та різноманіття флори та фауни, пропонує можливості для екотуризму, цей заповідник є ідеальним місцем для екотуристів, орнітологів та любителів природи. Екскурсії по дельті Дунаю включають спостереження за птахами, прогулянки на човнах та знайомство з місцевою екосистемою.

- озера та річки: численні водойми приваблюють любителів риболовлі та водних видів спорту.

Озеро Ялпуг - найбільше прісноводне озеро в Україні, де можна зайнятися риболовлю, водними видами спорту, а також насолодитися спокійним відпочинком на природі.

- пейзажі та ландшафти: мальовничі краєвиди, виноградники та степові простори створюють ідеальні умови для піших та велосипедних прогулянок.

2. Культурна спадщина:

- історичні пам'ятки: численні фортеці, монастирі та археологічні розкопки розповідають про багату історію регіону.

- етнічне розмаїття: регіон є домом для багатьох етнічних груп, кожна з яких зберегла свої унікальні традиції, звичаї, кухню та фольклор.

- місцеві фестивалі: культурні події, такі як музичні та танцювальні фестивалі, свята народних ремесел та гастрономічні заходи, надають можливість зануритися у місцеву культуру.

В регіоні збереглися численні пам'ятки різних епох, включаючи Троянові Вали, залишки римських та османських фортифікацій. Екскурсії до цих місць дозволяють зануритися в багату історію краю.

Тут можлива розробка етнографічних турів з відвідуванням сіл, де збереглися стародавні традиції, мова та культура різних етнічних груп, таких як болгари, гагаузи та албанці. Туристи можуть взяти участь у традиційних святах, майстер-класах з народних ремесел та дегустаціях місцевої кухні.

3. Гастрономічний туризм:

- виноробні тури: регіон славиться своїми виноградниками та виноробними традиціями, які збереглися ще з часів фракійських виноробів, що пропонують дегустації та екскурсії виноробнями. Відвідування місцевих виноробень з дегустаціями та майстер-класами з виготовлення вина є важливою складовою гастрономічних турів.

- місцева кухня: традиційні страви з використанням місцевих продуктів та рецептів приваблюють гурманів з усього світу. Можливість скуштувати та навчитися готувати страви місцевої кухні, такі як болгарські, гагаузькі та українські страви, робить регіон привабливим для гурманів.

4. Активний відпочинок:

- екотуризм та агротуризм: можливості для відпочинку на природі, ознайомлення з сільським господарством та участі у сільськогосподарських роботах.

- водні види спорту. Завдяки розташуванню біля річок і моря, регіон пропонує широкий спектр водних розваг, включаючи катання на човнах, каяках, віндсерфінг та інші активності.

- піші та велосипедні маршрути. Різноманітні маршрути через мальовничі ландшафти дозволяють туристам насолоджуватися природою та займатися спортом.

5. Історичні та культурні маршрути:

- туристичні маршрути, що поєднують основні природні та культурні пам'ятки, дозволяють глибше ознайомитися з багатством регіону.

Завдяки цьому багатству ресурсів Придунайська Бессарабія має великий потенціал для розвитку туризму, що може сприяти економічному зростанню та збереженню культурної спадщини регіону.

6. Фестивалі та заходи:

1. Фольклорні фестивалі: регулярні культурні заходи, де можна побачити традиційні танці, музичні виступи та театралізовані вистави, які демонструють культурне багатство регіону.
2. Свята врожаю: події, присвячені збору винограду, фруктів та інших сільськогосподарських культур, де туристи можуть взяти участь у місцевих традиціях та насолодитися свіжими продуктами.

Протягом історії ці землі були частиною багатьох держав: Фракійського царства в Стародавній Греції, Мізії за часів Римської імперії та Візантії, Онглу за часів Великої Болгарії, а також Османської та Російської імперій. Сьогодні тут можна побачити залишки Троянових Валів - кордонів Римської імперії, збудованих імператором Траяном.

Історія колонізації Бессарабії починається у другій половині 18 століття, коли переселенці прийшли на ці сонцем випалені землі, де до того часу мешкали кочові ногайські племена.

Німці, французи, греки, болгары, гагаузи, албанці та представники багатьох інших народів оселилися на цих землях, отримавши пільги та привілеї. За короткий термін цей край перетворився з випаленого степу на квітучий сад.

Болгари прийшли сюди, рятуючись від османського ярма, щоб зберегти свою віру, мову, історію, традиції та культуру.

Більшість болгар переселялось сюди з північної Македонії, де вони мешкали біля підніжжя гірського хребта Плачковица, потайки переправлялися через Дунай і оселялися в селі Чешме-Варуїта (перша назва села Криничне), розташованому на березі найбільшого в Україні озера - Ялпуг, що означає "Осяйна долина".

На самому початку 19 століття в Бессарабії ще існувало кріпосне право. Проте болгары, завдяки турботам губернатора Івана Микитовича Інзова, отримали статус вільних громадян, відомий тоді як "статус Колоністів". Колоністи мали доступ до безкоштовної освіти і медичної

допомоги, отримували земельні паї та були звільнені від податків на кілька років.

Болгари-колоністи зберігали і передавали з покоління в покоління майстерність фракійських виноробів, займалися садівництвом, вирощували хліб і випасали унікальну старовинну породу овець, яку бережуть до сьогоднішнього дня.

Сьогодні в Криничному проживає одна з найбільших і найвпливовіших болгарських громад в Україні, що налічує близько чотирьох з половиною тисяч жителів. Місцеві жителі досі говорять на староболгарському діалекті, який зберігся в усній формі з 1813 року, коли було засновано село. Вони дотримуються стародавніх традицій, готують за старовинними рецептами та ретельно зберігають обряди. Громада завжди вирізнялася великою працьовитістю і прагнула забезпечити своїм дітям якісну освіту [35].

Таким чином, Придунайська Бессарабія пропонує різноманітні туристичні можливості, які поєднують природну красу, багату історію та культурну спадщину, роблячи цей регіон ідеальним місцем для відпочинку та дослідження.

2.2 Загальна характеристика туристичного потенціалу міста Болград

Унікальність міста Болград полягає в його здатності поєднувати багату історію і культурний спадок з природними ресурсами, що робить його привабливим для відвідувачів, які цінують різноманіття та автентичність.

Болград, розташований на березі найбільшого озера в Україні, Ялпугу, був заснований у 1821 році за ініціативою генерала І. Інзова. Протягом своєї двохсотлітньої історії місто пережило численні випробування: злети й падіння, трагедії й періоди значного розвитку.

Понад два століття тому степи Буджаку, де згодом з'явився Болград, стали прихистком для тисяч задунайських болгар з Македонії, північно-

східної і південно-східної Болгарії. Ці сім'ї, залишаючи свої домівки, шукали у цих місцях порятунку від турецького рабства. Звиклі до важкої праці, вони не лише спорудили нове, прекрасне місто, але й перетворили безжиттєвий степ на родючі землі з садами, виноградниками та плодючими полями.

Перші переселенці не лише привезли з собою традиції, звичаї і предмети побуту, але й частинку своєї душі зі споконвічної батьківщини. Світло цієї душі протягом багатьох поколінь зігрівало серця бессарабських болгар, і це триває й досі.

За історичними даними, до Бессарабії прибуло близько 25 тисяч жителів з Болгарії. Для їх поселення та збереження порядку у 1818 році був утворений опікунський комітет у справах іноземних переселенців, який очолив генерал Іван Микитович Інзов.

Інзов став справжнім заступником для колоністів. Він ініціював створення міста Болград і приймав активну участь у його плануванні, з проектуванням геометрично відданих вулиць і широких доріг. Його метою було створити місто, яке стане адміністративним, економічним і духовним центром для всіх колоністів Бессарабії.

Місто, що росте біля багатого на рибу озера, розвивалося і зростало з кожним роком. Інзов вибив для бессарабських болгар привілеї та зумів об'єднати народ, який страждав від турецького гніту на батьківщині.

Враховуючи побажання переселенців та за поданням генерала Інзова, було видано Указ, який дозволив перейменувати село Табаки на Болград: «Землю, яку вони займають, що належить державі, розділити на чотири округи, згідно з представленням генерала Інзова і прикладеною до нього відомістю округу. Головне село Табаки, за бажанням переселенців, перейменувати в Болград».

Архівні дані свідчать, що назву нового міста, Болград, вигадав сам Інзов разом з колоністами. Під час заселення Болград був розділений на чотири райони (махали): Туканський, Слівенський, Ямбольський і Кримський. Генерал-попечитель разом зі своїм ад'ютантом, військовим

інженером-майором Сергієм Малевінським, розробляв містобудівну документацію.

Масове переселення болгар до Бессарабського краю, розпочалося після турецької війни 1828-1829 років. У 1830 році до міста Болград прибуло 200 сімей, переважно з Слівена і Ямболу, загальна кількість переселенців становила 354 особи.

До 1839 року кількість мешканців перевищила 5 тисяч чоловік (у рік заснування міста було лише 78 дворів з 601 мешканцем).

У 40-х роках ХІХ століття Болград став одним з промислових і торговельних центрів Бессарабії. Більшість мешканців займалась ремеслами, поєднуючи їх з сільським господарством. Переважали дрібні промислові підприємства кустарного типу, які виготовляли черепицю, цеглу, гончарні вироби. У місті діяли фарбувальні майстерні, виробництва бавовнопрядіння, миловарні та інші.

День міста Болграда відзначається щорічно 25 серпня як день звільнення міста від німецько-фашистських загарбників.

Завдяки активній участі місцевих жителів, було запущено дев'ять промислових підприємств, включаючи авторемонтну майстерню, швейні цехи, маслозавод, винпункт та інші. Також була споруджена хірургічна лікарня, клуб та нова школа.

Проте ця мирна творча діяльність була перервана нападом фашистських агресорів. 22 липня 1941 року фашистські війська вторглися до Болграду. Наступного дня всіх чоловіків-євреїв, які були старші за 14 років, зібрали в синагогу, де їх розділили і піддали катуванням та покаранням. Пізніше групами по 20-40 та 50 осіб їх вивезли з міста та розстріляли під селом Табаки.

Проте мешканці Болграда не просто підкорилися окупантам. У жорсткі роки фашистської окупації комуністи організували опір. У партизанському та підпільному русі в Болградському районі взяли участь більше 120 осіб, у тому числі 24 місцевих мешканців.

Багато болградців у 1941 році вступили до червоної армії та героїчно воювали на фронтах Великої Вітчизняної війни.

25 серпня 1944 року Болград звільнили від фашистських окупантів. Місту завдали значних збитків за період окупації. Вороги зруйнували 553 житлові будівлі, вивезли багато награбованого майна та цінностей.

Після звільнення почалося відновлення міста. За короткий час було організовано кілька промислових артілей, маслоробню, механічну майстерню, шкіряну та вапняну фабрики. Також було відкрито готель, будинок селянина, лазню, перукарні, відновлено лікарню, поліклініку, жіночу та дитячу консультації, пологовий будинок, дитячий садок. Розгорнулася торгова мережа, було організовано громадське харчування.

У місті було організовано 39 молодіжних бригад по 8-10 осіб у кожній, які займалися відновленням зруйнованих будівель. Силами молоді було відновлено Будинок культури, школи, телефонний та телеграфний зв'язок. К 1967 року місто відродилось. Протяжність водопровідних ліній складала вже 23 км, на вулицях міста працювало 47 водоколонок. Саночистка міста здійснювалася шістьма автомашинами. З'явилося газове господарство, зелене господарство, 14 кілометрів нових доріг, 17200 метрів тротуарів. Виросли промислові підприємства. У 1946 році з урахуванням кустарних швейних майстерень було створено швейну фабрику.

У лютому 1959 року був створений ремонтний завод на базі міжрайонних майстерень. Болградський винзавод успішно працював і переробляв 20 тисяч тонн винограду на рік. У 1944 році було засновано маслосирзавод. У 1956 році за рахунок пайових внесків колгоспів було організовано Болградський міжколгоспбуд, а в 1958 році - "Сільгосптехніка".

У 1961 році у місті створено комбінат побутового обслуговування, на якому працювало близько 500 осіб. У галузі охорони здоров'я були досягнуті значні успіхи. У 1967 році в Болграді діяли центральна районна лікарня на 150 ліжок, дитяча лікарня на 50 ліжок, пологовий Будинок на 50 ліжок, протитуберкульозний диспансер на 45 ліжок, туберкульозний санаторій

закритого типу на 50 ліжок, а також дитяча та доросла консультації. У лікувальних закладах міста були 5 рентгенівських кабінетів, 7 лабораторій та 3 фізіотерапевтичні кабінети.

В області освіти також було досягнуто значних успіхів. До початку війни у місті діяли одна жіноча та одна чоловіча гімназії та чотири початкові школи. Згодом було побудовано ще п'ять шкільних будівель та два спортзали. У 1967 році три школи мали загальну кількість учнів 3304 особи. Також була відкрита школа-інтернат для глухонімих дітей, вечірня школа робочої молоді, середня загальноосвітня заочна школа. У всіх школах були столові, майстерні та кабінети з технічними засобами.

У 1950 році була заснована музична школа. У міському парку функціонував літній кінотеатр на 700 місць, різноманітні павільйони, атракціони та спортивні майданчики. Тут проводилися народні гуляння, лекції та тематичні вечори.

Протягом років незалежності України відбулися значні зміни. Деякі підприємства були закриті, розвивається приватне підприємництво. Сьогодні Болград продовжує свій розвиток. Один із напрямів - туризм. Відновлюються архітектурні пам'ятки, з'являються нові місця для історичного, екологічного та гастрономічного туризму. Місто прагне стати не лише духовним центром Бессарабії, а й місцем проведення міжнародних фестивалів.

Місто Болград, розташоване на південному заході України, має значний туристичний потенціал, який базується на його багатій історії, культурному спадку, природних ресурсах та унікальних архітектурних пам'ятках.

Історичні пам'ятки:

- важливою історичною пам'яткою є Траянів вал, який проходить через територію міста. Це археологічне дійство, що складається з ряду оборонних споруд, збудованих у період римської імперії.
- Болград також має кілька церков і храмів, які є прикладами різних архітектурних стилів і відображають історію міста і його релігійні традиції.

Природні ресурси:

- озеро Ялпуг, яке є найбільшим природним прісноводним водоймищем в Україні, приваблює туристів своєю красою і можливостями для відпочинку на природі.
- велика річка Дунай, яка протікає біля міста, створює чудову атмосферу для прогулянок та відпочинку.

Культурні події:

- місцеві фестивалі, які відбуваються у місті, включають у себе мистецькі виставки, концерти та інші заходи, які дозволяють туристам насолоджуватися місцевою культурою і традиціями.

Основні туристичні об'єкти м. Болград:

На березі річки Ялпуг був заснований парк, який спочатку називався «Казенний сад», а пізніше, у 1972 році, перейменований на міський парк (рис. 2.1).

Цей парк, що існує вже більше 200 років, залишається улюбленим місцем для відпочинку як місцевих мешканців, так і гостей міста. Тут можна відпочити у тіні старих дерев, прогулятися алеями, скуштувати джерельної води, помилуватися величезним дубом. Також у парку є головний міський пляж. До 200-річчя міста у 2021 році було встановлено ігровий комплекс для дітей.

Головною прикрасою парку був будинок, споруджений для генерала Інзова за проектом Малевінського. Цей будинок, схожий на маленький замок, мав кімнати для відпочинку, більярдну і кімнату для колекції мінералів, яку протягом років збирав сам Іван Микитович.

Сьогодні будинок Малевінського реставрується після довгих років занедбання. Незабаром він буде відкритий для відвідувачів, де буде розміщений музей зі збіркою експонатів.

Рис. 2.1 – Міський парк, м. Болград [36]

Коли життя переселенців вже встало на колії, розпочалося будівництво Спасо-Преображенського собору, який згодом став духовним центром всієї Бессарабії і гордістю багатонаціонального Болграда.

Гроші на цей храм збирали мешканці 83 колоній, будували його спільними зусиллями. Перший камінь у фундамент був закладений самим генералом Інзовим. Будівництво собору тривало майже п'ять років, з 1833 по 1838 рік. Сьогодні цей храм є пам'яткою архітектури національного значення. На алтарі собору зберігався царський указ від 29 грудня 1819 року, яким надавалися привілеї болгарським переселенцям. Для болгар Болградського собору Святого Преображення Господнього має таке ж значення, яке має храм в Софії (рис. 2.2).

Другий храм у Болграді, побудований у стилі класицизму, був розпочатий за ініціативи Івана Інзова незадовго до його смерті і присвячений святому Митрофану. Він був освячений у 1844 році. Ця релігійна споруда має форму ротонди з колонами у тосканському стилі. Під склепінням цієї церкви знаходиться могила Івана Микитовича Інзова, який був покровителем болгарських переселенців (рис. 2.3).

Рис. 2.2 – Спасо-Преображенський собор, м. Болград [37]

Рис. 2.3 – Церква Святого Митрофана, м. Болград [38]

Третій храм у Болграді, Свято-Миколаївський, який також є національним пам'ятником архітектури, був зведений за традицією за рахунок коштів парафіян. Почали служити у цій церкві після її освячення 24 травня 1881 року.

Доля цього храму була трагічною і оповита багатьма таємницями. Історичні джерела про його життя є фрагментарними і неповними через різні причини.

Місцеві мешканці протягом багатьох років збирали матеріали та кошти для будівництва церкви. У початку 1870-х років в місті був закладений перший камінь цієї однопрестольної церкви на честь Святителя Миколая. З документів Кишинівського архіву відомо, що в 1881 році її освятив єпископ Кишинівський Мелхі Сидек і розпочала свою церковну діяльність.

Протягом багатьох років храм був центром духовного життя для віруючих мешканців міста. Проте в 1953 році він став однією з тисяч духовних святинь, що постраждали від репресивної політики Радянського Союзу і був закритий. Після цього будівлю церкви віддали під склад міській організації "Смешторг", яка діяла до 1983 року, після чого храм залишився порожнім.

У початку XXI століття відбулася відродження храму завдяки зусиллям, молитвам і праці багатьох людей. У грудні 2011 року Свято-Миколаївська церква була відновлена. У 2012 році за розпорядженням митрополита Одеського та Ізмаїльського Агафангела їй було присвоєно статус собору.

Реалізуючи ідеали Інзова, який завжди підкреслював важливість освіти, у Болграді, після його смерті у 1851 році, було відкрито початкову школу. У ній навчалося близько 200 дітей до 1853 року. У 1858 році на базі цієї школи було засновано училище, яке пізніше, у 1958 році, перетворилося на Болградську гімназію. Вона стала духовно-освітнім та культурним центром Бессарабії, де створено бібліотеку та працювала власна друкарня. До 1878 року тут було видано понад 70 навчальних видань, які

використовувалися у школах Бессарабії. Також у гімназії був театр та духовний оркестр. Болградська гімназія відіграла значну роль у розвитку освіти серед болгарського народу, випустивши зі своїх стін багатьох майбутніх видатних діячів вільної Болгарії. Серед них - академік Теодоров-Балан, історик та професор Георгій Дермачев, полковник Георгій Янков, фольклорист Микола Ніколаєв, засновник болгарської опери Драгомир Казаков, прем'єр-міністр Болгарії Олександр Малинов та інші.

У музеї цього навчального закладу можна дізнатися більше про його історію. Там зібрані унікальні експонати та інформація про перших директорів та вчителів школи. За роки існування цей навчальний заклад дев'ять разів змінював свій статус, пройшовши через періоди розвитку та затишшя, але завжди лишався флагманом освіти Бессарабії.

В кінці 80-х років XX століття було встановлено пам'ятний знак біля Загальноосвітньої школи №2 на честь генерала (рис. 2.4), де щорічно в день народження та день смерті проводяться мітинги пам'яті засновника Болграда. Біля Спасо-Преображенського собору встановлено пам'ятник І. М. Інзову, збір коштів на який відбувався широко. Під час Другої світової війни бронзовий бюст був вивезений окупантами до Румунії й зник. У 2017 році була урочисто відкрита точна копія бюста перед головним входом у собор. Також у цьому ж році був встановлений ще один бюст генералу Інзову, піклувальнику балканських переселенців, на п'єдесталі біля входу в ринок.

Рис. 2.4 - Пам'ятник І.М. Інзову, м. Болград [39]

Пригадуючи видатні пам'ятки Болграда, які можуть зацікавити туристів, важливо згадати пожежну каланчу (рис. 2.5). Ця споруда була спроектована архітектором Олександром Йосиповичем Бернардацці, що належав до родини здчих швейцарського та італійського походження, автором багатьох будівель у Бессарабії. В Болграді він відтворив пожежну вежу з цегли і ракушняку. Будівництво каланчі, яка відкривала чудовий вид на місто та навколишні села, тривало з 1896 по 1898 рік. Вона стала найкращою пожежною каланчею у Бессарабській губернії і використовувалась для цієї цілі до 1965 року.

На сьогоднішній день будівля потребує реставрації, оскільки час не милує навіть кам'яні стіни.

Рис. 2.5 – Пожежна каланча, м. Болград [40]

У Центрі болгарської культури обласного рівня (рис. 2.6) знаходяться корені болгарського духу та культури. Тут діють захисники болгарських

традицій, фольклору і унікальної культури болгар Бессарабії. Починаючи з перших днів своєї діяльності, з 1 грудня 1997 року, Центр став місцем, де діти та дорослі можуть ознайомитися з культурно-історичною спадщиною своєї давньої батьківщини. Працівники центру не лише зберігають і розвивають болгарську культуру на території України, а й відроджують стародавні звичаї.

Рис. 2.6 – Історико-етнографічний музей, м. Болград [41]

У селі Виноградівка, що входить до складу Болградського району, діє ще один обласний центр національної культури – гагаузької. Він був створений у 2014 році на базі місцевого Будинку культури. Протягом років його існування працівниками Центру було зібрано значну кількість матеріалів, що стосуються гагаузької культури, а також музейних експонатів, які експонуються у фойє Будинку культури.

Територіальна громада Болграда виділяється своїми природними багатствами, зокрема, озером Ялпуг. Це найбільше природне прісноводне водоймище в Україні з площею 149 км². Середня глибина озера становить близько двох метрів, а максимальна досягає 5,5 метрів. Озеро сполучене з річкою Дунай.

Озеро Ялпуг має унікальну екосистему. На одному з його берегів, поруч з селами Виноградівка і Владичень, розташований ландшафтний заказник місцевого значення площею 297 гектарів. На цій території мешкають рідкісні види плазунів, такі як жовтобрюхий полоз і смарагдова кримська ящірка, а також ростуть рослини, занесені до Червоної книги України.

У Болградській громаді є ще одна цікава для туристів локація - Траянів вал, який проходить поблизу села Табаки, що колись було першим притулком переселенців з Балкан. Ці загадкові рукотворні споруди вивчаються в багатьох наукових працях, проте ще не встановлено точно, хто їх створив і з якою метою. Археологічні дослідження та літературні джерела дозволяють зробити висновок, що вони були створені протягом періоду з II століття до нашої ери до VII століття нашої ери, багато з них - під час панування Римської імперії.

Територія Болградської громади частково перетинається з Нижнім Траяновим валом, який загалом має довжину 150 км. Він починається від Прута біля села Вадул-Луй-Ісак у Кагульському районі Молдови. Пролягаючи вздовж північних полів Вулканешті, він прокладається вздовж кордону села Виноградівка Болградського району та села Чумай Вулканештського району (Молдова) і доходить до села Мирне Тараклійського району, де впадає у річку Ялпуг. Далі він проходить північніше від села Табаки і тягнеться вздовж Василівки. Перетнувши річку Ташбунар, вал впирається в північну частину озера Катлабуг. Потім він проходить через поля сіл Новокам'янка, Покровка і Кирнички Ізмаїльського району. При в'їзді до Кілійського району, Нижній Траянів вал пролягає через села Старі Траяни та Новоселівка. Далі він проходить через поля сіл Острівне і Холмське (Арцизького району) і направляєється у Татарбунарський район. Там він пролягає між селами Борисівка та Глибоке на високому та стрімкому узбережжі озера Сасик [42].

2.3 Пошук нових об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини болградської громади

Болградська громада в Придунайській Бессарабії є важливим центром культурного та історичного значення, де зосереджені численні об'єкти як матеріальної, так і нематеріальної спадщини. Пошук нових об'єктів спадщини в цьому регіоні може сприяти не лише збереженню культурного багатства, але й підвищенню туристичної привабливості регіону.

Новими об'єктами матеріальної спадщини можуть бути:

1. Архітектурні пам'ятки

- забуті храми та церкви: дослідження старих церков, які можуть бути не відомі широкому загалу. Наприклад, можливі археологічні розкопки або реставрація старих будівель.

- старі будівлі та садиби: відшукування та збереження старих болгарських будівель, які мають історичну та архітектурну цінність.

2. Археологічні знахідки

- античні поселення: пошук залишків стародавніх поселень, які можуть розкрити більше про історію регіону під час античних часів.

- римські фортифікації: виявлення нових частин римських фортифікацій, які можуть доповнити існуючі знання про римську присутність в регіоні.

3. Музейні експозиції

- збір артефактів: пошук нових артефактів для поповнення музейних експозицій, таких як старовинні інструменти, посуд, одяг та інші предмети побуту.

- документація: виявлення старих документів, фотографій та мап, які розкривають історію регіону.

Новими об'єктами нематеріальної спадщини можуть бути:

1. Традиційні ремесла

- відновлення забутих ремесел: виявлення та відновлення забутих або втрачених ремесел, таких як традиційне ткацтво, ковальство або гончарство.

- майстер-класи та воркшопи: організація майстер-класів для збереження та передачі навичок молодим поколінням.

2. Фольклор та обряди:

- документація усних традицій: записування та збереження усних традицій, легенд, пісень та казок, які передаються з покоління в покоління.

- свята та ритуали: відтворення та популяризація традиційних свят та ритуалів, таких як весільні обряди, святкування врожаю тощо.

3. Музика та танці

- відновлення музичних традицій: виявлення та відновлення старовинних музичних інструментів та мелодій.

- танцювальні колективи: підтримка та розвиток танцювальних колективів, які виконують традиційні болгарські танці.

Методами пошуку та збереження є:

1. Польові дослідження

- етнографічні експедиції: проведення експедицій для виявлення нових об'єктів спадщини через інтерв'ю з місцевими жителями та дослідження місцевості.

- археологічні розкопки: організація археологічних експедицій для пошуку нових історичних об'єктів.

2. Співпраця з місцевими громадами

- залучення місцевих жителів: співпраця з місцевими громадами для збору інформації про можливі об'єкти спадщини.

- освітні програми: проведення освітніх програм для підвищення обізнаності про важливість збереження культурної спадщини.

3. Цифровізація та збереження

- створення цифрових архівів: відцифрування та збереження документів, фотографій та усних традицій для забезпечення їх довготривалого зберігання.

- віртуальні тури: розробка віртуальних турів по об'єктах матеріальної та нематеріальної спадщини для популяризації регіону серед туристів.

Забезпечення збереження та популяризації культурної спадщини Болградської громади є важливим кроком до підвищення туристичної привабливості регіону та збереження його культурного багатства для майбутніх поколінь.

2.3.1 Природні ресурси

Болградська громада в Придунайській Бессарабії має багаті природні ресурси, які можуть бути розглянуті як важливі об'єкти матеріальної та нематеріальної спадщини. Вивчення та популяризація цих ресурсів сприятимуть розвитку регіону та збереженню його унікальної культурної спадщини.

Природні ресурси як об'єкти матеріальної спадщини:

1. Озера та річки

- озеро Ялпуг: найбільше природне озеро в Україні, розташоване поблизу села Криничне. Воно має велике значення як природний і культурний об'єкт, пов'язаний з історією та традиціями місцевих громад.

- річка Дунай: одна з найбільших річок Європи, що є важливою транспортною артерією та природним ресурсом, який впливає на екологію та економіку регіону.

2. Ліси та заповідні території

- Національні парки та заповідники: виявлення та збереження заповідних територій, які мають екологічне та історичне значення.

- лісові масиви: вивчення та охорона місцевих лісів, які є важливими для біорізноманіття та рекреації.

3. Корисні копалини

- мінеральні джерела: виявлення та використання мінеральних джерел для лікувальних цілей, які можуть стати об'єктом медичного та оздоровчого туризму.

- глина та пісок: використання місцевих родовищ глини та піску для розвитку традиційних ремесел, таких як гончарство.

Природні ресурси як об'єкти нематеріальної спадщини

1. Традиційні ремесла та практики

- виноробство: вирощування винограду та виробництво вина за традиційними болгарськими методами. Цей процес включає знання та навички, передані через покоління.

- траволікування: використання місцевих рослин для традиційної медицини та лікування. Знання про лікарські рослини та методи їх застосування збереглися в місцевих громадах.

2. Фольклор та обряди

- легенди та міфи: усні традиції, пов'язані з природними об'єктами, такими як озера та гори. Місцеві легенди можуть бути важливими для розуміння культурної ідентичності громади.

- сільськогосподарські обряди: традиційні практики, пов'язані з вирощуванням рослин та тваринництвом, що включають знання про природні цикли та місцеві кліматичні умови.

3. Екологічні практики

- збереження біорізноманіття: традиційні методи охорони природи та управління природними ресурсами, які можуть бути корисними для сучасних екологічних програм.

- сталий розвиток: місцеві знання про використання природних ресурсів у спосіб, який забезпечує їх збереження для майбутніх поколінь.

Збереження та популяризація природних ресурсів Болградської громади як об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини сприятимуть не лише збереженню культурного багатства регіону, але й його соціально-економічному розвитку.

2.3.2 Культурні ресурси

Болградська громада в Придунайській Бессарабії багата на культурні ресурси, які варто розглядати як важливі об'єкти як матеріальної, так і нематеріальної спадщини. Ці ресурси відображають багатогранність історії,

традицій та культурної спадщини громади і відіграють ключову роль у збереженні та відродженні її унікального культурного досвіду.

Матеріальна спадщина

1. Архітектурні пам'ятки

- болгарські церкви і храми: унікальні архітектурні споруди, які відображають стилі та техніки будівництва, що використовувалися в минулому. Вони є важливими історичними та культурними символами громади.

2. Музейні колекції

- місцеві музеї та виставкові зали: зібрання артефактів, рукописів, фотографій та інших матеріальних об'єктів, що ілюструють історію, традиції та культуру громади.

3. Традиційні ремесла

- гончарство, вишивка, різьблення по дереву: майстерні, де зберігаються традиції та навички робітників, що виробляють різноманітні ручні вироби, які є важливою частиною культурної спадщини громади.

Нематеріальна спадщина

1. Мова та література

- болгарська мова: збереження та використання мови як символу національної та культурної ідентичності. Літературні твори, пісні та поезія, що відображають історію та духовність громади.

2. Традиції та обряди

- сімейні свята та обряди: різноманітні традиційні святкування, включаючи весілля, народження та похорони, що є важливими аспектами культурної спадщини та спільного життя громади.

3. Музика та танці

- фольклорні танці і музика: традиційні танці та музичні інструменти та композиції

2.3.3 Історичні ресурси

Історичні ресурси у Болградській громаді Придунайської Бессарабії є важливими об'єктами як матеріальної, так і нематеріальної спадщини, що відображають багатий культурний і історичний досвід цієї громади. Нижче наведено деякі з них:

Матеріальна спадщина

1. Архітектурні пам'ятки

- історичні будівлі: Старовинні церкви, палацові споруди, старовинні міські будівлі та інші архітектурні споруди, що є свідченням історії та розвитку громади.

2. Музейні колекції

- експозиції музеїв: зібрання артефактів, документів та інших історичних об'єктів, що розповідають про минуле громади та її життя.

3. Археологічні пам'ятки

- артефакти та поселення: залишені археологічні об'єкти, такі як поселення, могили, артефакти, що свідчать про давню історію та культуру громади.

Нематеріальна спадщина

1. Історичні події та постаті

- пам'ятні події та постаті: важливі історичні події та видатні особистості, які вплинули на розвиток громади і відіграли ключову роль у формуванні її ідентичності.

2. Традиції та обряди

- історичні традиції: збережені обряди, свята та традиції, що передаються з покоління в покоління і відображають історію та культуру громади.

3. Усна історія

- легенди та історії: усна традиція, яка передає історії, легенди та спогади про минуле громади.

Висновки до 2 розділу

У даному розділі розкрита туристична привабливість Придунайської Бессарабії. Придунайська Бессарабія володіє значним потенціалом для розвитку туризму завдяки своїй природній красі, історичним та культурним надбанням. Великі річки, як Дунай, і озера, як Ялпуг, створюють унікальні можливості для відпочинку на природі. Крім того, історичні пам'ятки і культурні події привертають увагу туристів, що робить регіон привабливим для подорожей.

Здійснено загальну характеристику туристичного потенціалу міста Болград.

Місто Болград є важливим центром туризму у Придунайській Бессарабії, пропонуючи відвідувачам різноманітні можливості для відпочинку та відкриття. Його історичні пам'ятки, культурні заходи, природні краси та унікальні архітектурні об'єкти роблять його привабливим для туристів із різних країн.

Проведено пошук нових об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини болградської громади.

Для подальшого розвитку туризму в Болграді важливо продовжувати пошук нових об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини. Природні ресурси, культурні та історичні атракції повинні бути вивчені та відновлені з метою збереження та приваблення нових туристів. Це допоможе розширити туристичний потенціал міста і зробити його більш привабливим для відвідувачів.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ТА ПРОСУВАННЯ АВТОРСЬКОГО КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРУ ДО МІСТА БОЛГРАД

3.1 Маршрут туру та технологічна картка екскурсій

Технологічна карта екскурсій

Назва екскурсії: “Ознайомча екскурсія по м. Болград”

Тривалість : 1,5 години

Вид екскурсії: ознайомча пішохідна

Автори-розробники: студентка Анастасія Лябах

Тема: культурно-пізнавальний потенціал м. Болград

Актуальність теми: визначається тим, що на території м. Болград знаходиться велика кількість сакральних об'єктів, вартих уваги. У поєднанні з народними будівельними традиціями та багатою історичною спадщиною вони становлять значну цінність, що є привабливою для екскурсантів.

Мета ознайомчої екскурсії по м. Болград: метою ознайомчої екскурсії по місту Болград є створення всебічного і захоплюючого досвіду для туристів, який дозволить їм глибоко зануритися в культурну, історичну та природну спадщину регіону. Конкретні цілі включають:

1. Ознайомлення з культурною спадщиною, показати багатонаціональну культуру Болграда, розкриваючи її унікальні риси через відвідування культурних центрів, музеїв та інших значущих об'єктів.
2. Вивчення історичних пам'яток, надати туристам можливість дізнатися про історичні події та важливі персоналії, які сформували місто, відвідавши визначні місця та архітектурні пам'ятки.
3. Природні багатства: відкрити туристам красу природних ландшафтів Болграда, зокрема озеро Ялпуг та інші природні заповідники, підкреслюючи їх екологічну та біологічну значущість.

4. Збереження та популяризація традицій, показати збережені місцеві традиції та звичаї, надаючи можливість туристам брати участь у майстер-класах з традиційних ремесел та місцевих святкуваннях.
5. Залучення туристів до активного пізнання, створити атмосферу активного пізнання через інтерактивні елементи екскурсії, такі як участь у місцевих ритуалах, дегустації традиційних страв та напоїв.
6. Підтримка місцевої економіки, сприяти розвитку місцевого туризму та економіки, привертаючи туристів та сприяючи популяризації місцевих підприємств, ремесел та продуктів.
7. Освітня мета, збагатити знання туристів про регіон, його історію та культурні традиції, формуючи у них позитивне ставлення до культурної спадщини Болграда та України в цілому.

Завдяки цим цілям ознайомча екскурсія по м. Болград стає не просто подорожжю, а справжнім культурним відкриттям, яке залишає незабутні враження та сприяє глибшому розумінню і повазі до культурної різноманітності регіону.

Завдання ознайомчої екскурсії по м. Болград:

- розробити буклети, карти та інформаційні матеріали, що містять історичні, культурні та природні особливості Болграда.
- підготувати гідів до проведення екскурсії, забезпечивши їх необхідними знаннями та ресурсами.
- визначити основні зупинки та об'єкти екскурсії, включаючи культурні центри, історичні пам'ятки, природні заповідники та місцеві ринки.
- забезпечити зручний та логічний маршрут, що дозволяє ефективно використовувати час екскурсії.
- співпрацювати з місцевими жителями та підприємцями для організації майстер-класів, дегустацій та інших інтерактивних елементів.
- залучати місцевих експертів та істориків для проведення частини екскурсії, надаючи туристам глибше розуміння місцевої культури.

- організувати майстер-класи з традиційних ремесел та кулінарії, щоб туристи могли практично долучитися до місцевої культури.
- провести дегустації місцевих страв та напоїв, забезпечивши туристам автентичний гастрономічний досвід.
- надати туристам інформацію про кожен об'єкт відвідування, включаючи історичні факти, культурні аспекти та природні особливості.
- забезпечити можливість отримання додаткової інформації через QR-коди, посилання на веб-сайти або мобільні додатки.
- розробити заходи з безпеки для туристів, враховуючи можливі ризики під час екскурсії.
- забезпечити комфортні умови під час екскурсії, включаючи транспорт, харчування та місця для відпочинку.
- підкреслити важливість збереження культурної та природної спадщини Болграда.
- створити умови для популяризації місцевої культури через залучення туристів та підтримку місцевих ініціатив.
- забезпечити можливість для туристів залишити відгуки та пропозиції щодо екскурсії.
- використовувати отриманий зворотній зв'язок для покращення організації та змісту екскурсій у майбутньому.

Зміст екскурсії: ознайомлення з історією та культурними пам'ятками м. Болград.

Маршрут ознайомчої екскурсії по місту Болград (1,5 години)

1. Площа Інзова

Початок екскурсії на головній площі міста, розповідь про історичне значення площі та пам'ятник Івану Інзову, засновнику Болграда.

2. Пожежна каланча

Відвідування історичної пожежної вежі, огляд її архітектури та значення для міста.

3. Ринок Болграда

Коротка зупинка на місцевому ринку, можливість побачити місцеві продукти та сувеніри, знайомство з місцевим колоритом.

4. Спасо-Преображенський собор

Завершення екскурсії відвідуванням головного храму міста, ознайомлення з історією його будівництва, архітектурними особливостями та духовним значенням для громади.

Загальна тривалість екскурсії: 1,5 години

Цей маршрут дозволить туристам швидко ознайомитися з основними визначними пам'ятками Болграда та закінчити екскурсію в Спасо-Преображенському соборі.

Схема маршруту представлена на рис. 3.1

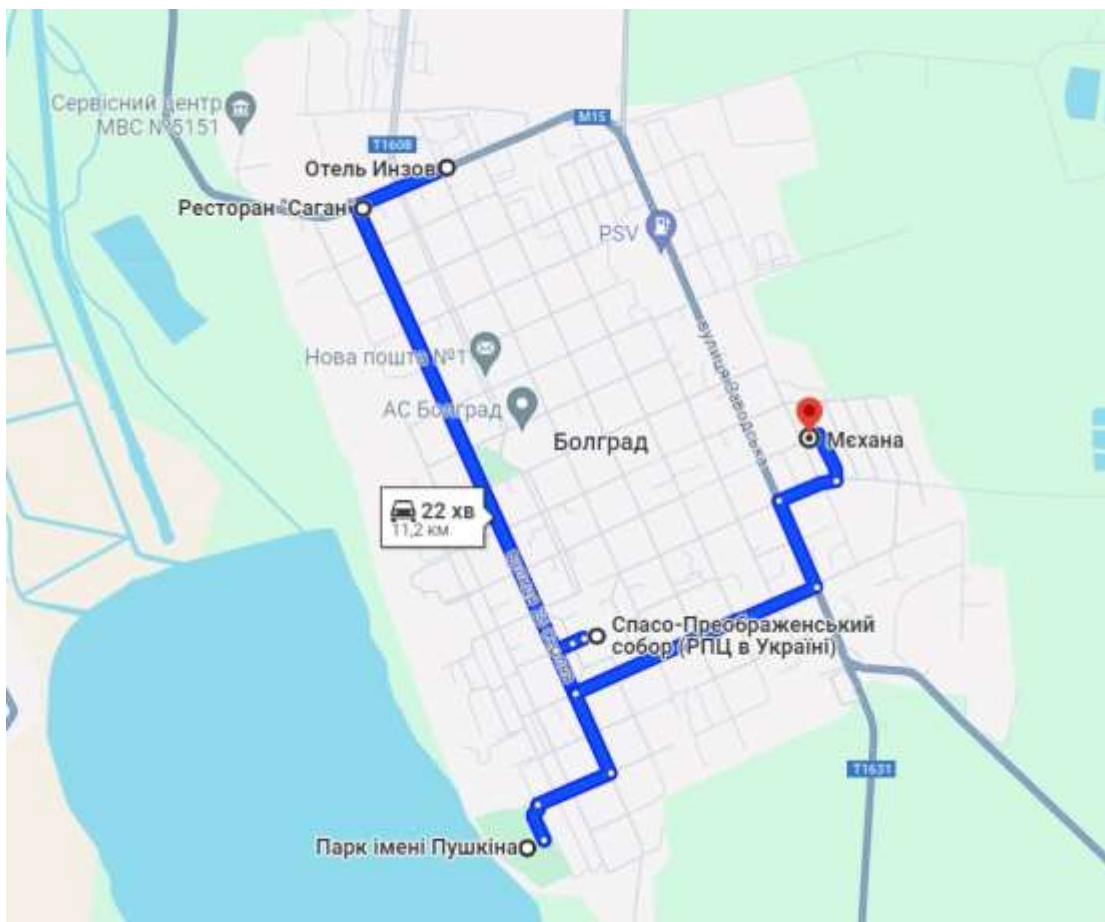

Рис. 3.1 – Маршрут оглядової екскурсії по м. Болград для туристів

3.2 Програма туру

Авторський культурно-пізнавальний тур до м. Болград

Наш авторський культурно-пізнавальний тур до міста Болград призначений для тих, хто хоче глибше познайомитися з історією, культурою та природними багатствами цього унікального регіону. Болград, розташований у Придунайській Бессарабії, вражає своєю багатою культурною спадщиною та живописними ландшафтами. Тур надає можливість відвідати визначні пам'ятки, насолодитися місцевою кухнею та зануритися в атмосферу бессарабських традицій.

Програмою передбачено переїзд туристів з м. Одеса до м. Болград на 3 дні.

День 1: Прибуття та ознайомлення з містом

10.00: Прибуття до м. Болград. Заселення в готель «Інзов». Сніданок

11.00-12.30: Вітальна зустріч з гідом, коротка ознайомча екскурсія по центру міста

12.30 -13.00: Відвідування Спасо-Преображенського собору. Ознайомлення з його історією та архітектурою.

13.00-14.00: Обід у місцевому ресторані «Саган» з дегустацією національних страв бессарабської кухні.

14.00-15.00: Прогулянка по парку, знайомство з історією парку та пам'ятниками.

15.00-17.00: Прогулянка до озера Ялпуг, насолода краєвидами, фотосесія

17.00-19.00: Майстер-клас з приготування страв болгарської кухні: банниця, сармі, гювеч

19.00-20.00: Вечеря в ресторані Механа.

20.00 - Вільний час.

День 2: Історія та культура Болграда

9.00-10.00: Сніданок в готелі.

10.00-12.00: Відвідування Траянового валу поблизу села Табаки. Розповідь про історичне значення валу та археологічні дослідження.

12.00-13.00: Екскурсія до Музею бойової слави. Огляд експонатів, пов'язаних з військовою історією регіону.

13.00-14.00: Обід в закладі «Балканські ястія»

14.00-16.00: Відвідування Обласного центру болгарської культури. Знайомство з болгарськими традиціями, фольклором та культурою.

16.00-18.00: Вільний час

18.00-20.00: Вечірнє відвідування театральної вистави або концерту народної музики.

20.00-21.00: вечеря в ресторані «Саган»

День 3: Природні та культурні пам'ятки

08.00-09.00: Сніданок в готелі.

09.00-11.00: Поїздка до озера Ялпуг. Прогулянка берегом озера, огляд природних ландшафтів та рідкісних видів рослин і тварин. Фотосесія

11.00-13.00 Відвідування ландшафтного заказника місцевого значення біля сіл Виноградівка і Владичень. Екскурсія з розповіддю про унікальні види флори та фауни. Відвідування села Виноградівка та Центру гагаузької культури. Знайомство з гагаузькою культурою та традиціями.

13.00-14.00: Пікнік на природі.

14.00-18.00: Візит на виноробню Колоніст. Вечеря в ресторані виноробні з національною музикою та танцями.

18.00-22.00: Повернення в м. Одеса

Включені у вартість послуги:

- Проживання в готелі (2 ночі)
- Харчування (сніданки, обіди, вечері)
- Екскурсії з професійними гідями
- Вхідні квитки до музеїв та інших об'єктів
- Транспортні послуги під час туру

Додаткові рекомендації:

- з собою варто взяти зручне взуття для прогулянок та екскурсій.
- не забудьте про фотоапарат або смартфон для зйомок пам'яток та краєвидів.

Цей тур дозволить глибше зануритися в історію, культуру та природу Болграда і його околиць, відчутти колорит регіону та насолодитися гостинністю місцевих жителів.

На рис. 3.2 представлено маршрут туру з м. Одеса до м. Болград.

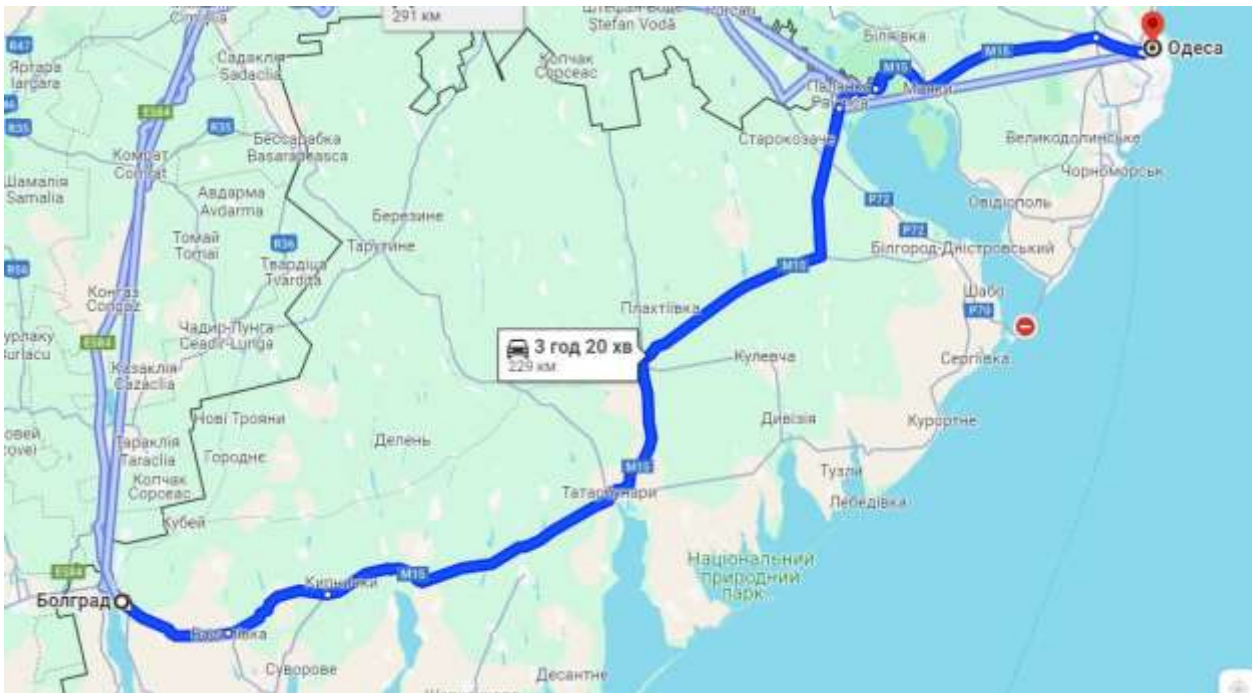

Рис. 3.2 – Маршрут туру з м. Одеса до м. Болград

На рис. 3.3, 3.4 представлено маршрут проїзду для 2-го 3-го дня туру

Рис. 3.3 – Маршрут 2-го дня туру

Рис. 3.4 – Маршрут 3-го дня туру

3.3 Розрахунок вартості туру з урахуванням 3-денного відпочинку

Проведемо розрахунки вартості туру на 15 осіб з урахуванням 3-денного відпочинку

Оренда автобуса: 24000 грн

Вартість трансферу Одеса – Болград на 1 особу: 800 грн

Вартість трансферу Болград – Одеса на 1 особу: 800 грн

Вартість оренди автобуса для трансферного супроводу протягом туру: 3800 грн , за 1 особу - 255 грн

Вартість страхування: (200 грн) за 1 особу = 3000 грн за 3 дні за 15 осіб

Вартість ночівлі та готельних послуг: 1000 грн за 1 добу на 1 особу, за 2 доби - 2000 грн, у вартість входить сніданок

Вартість проживання за 15 осіб за 2 доби 30000 грн

Вартість 1 дня гастрономічних візитів в ресторани на 1 особу: 480 грн

Вартість за 15 осіб – 7200 грн

Вартість 2 дня гастрономічних візитів в ресторани: 560 грн.

Вартість за 15 осіб – 8400 грн

Вартість 3 дня харчування на 1 особу: 450 грн

Вартість за 15 осіб – 6750 грн

Вартість всіх екскурсій, вхідних білетів до музеїв на 1 особу - 370 грн

Вартість за 15 осіб – 5550 грн

Екскурсія на виноробню безкоштовна.

Розрахуємо ціну нетто:

$24000+3800+3000+30000+7200+8400+6750+5550=88700$ грн за 15 осіб на 3 дні.

Вартість 1 особи за тур на 3 дні становить: 5913 грн

Прибуток від тура для туристичного агента складатиме 15%.

Від чистої суми розробленого тура вираховуємо 15%,

$88700 / 100 * 15 = 13305$ грн

Розрахуємо ціну брутто:

$88700 + 13305 = 102005$ грн

Тобто після повного розрахунку вартості тура кінцева сума туру до м. Болград на 3 дні складає 102005 грн за 15 осіб, 6800 грн на одну особу з урахуванням проживання, трансферу, страховки і екскурсій, майстер-класів, дегустацій.

3.4 Заходи щодо просування авторський культурно-пізнавальний тур до м. Болград

Заходи щодо просування авторського культурно-пізнавального туру до м. Болград можуть включати наступні пункти:

1. Розробка бренду туру:

- створення унікального логотипу та візуального стилю туру.

- визначення ключових цінностей та унікальних переваг туру для акцентування у рекламних матеріалах.

2. Цільова аудиторія:

- визначення та сегментація цільової аудиторії: культурно орієнтовані туристи, історики, етнографи, екологи, родини з дітьми.

- розробка спеціальних пропозицій та знижок для різних цільових груп.

3. Інтернет-маркетинг:

- створення сайту або окремої сторінки на існуючому туристичному порталі для туру з детальним описом програми, фотографіями, відгуками та можливістю онлайн-бронювання.

- оптимізація сайту для пошукових систем (SEO) з використанням ключових слів, пов'язаних з культурно-пізнавальним туризмом та м. Болград.

- активне використання соціальних мереж (Facebook, Instagram, Twitter) для просування туру, публікація фотографій, відео та відгуків від попередніх учасників.

- контекстна реклама в Google Ads та соціальних мережах для залучення потенційних клієнтів.

4. Партнерства та співпраця:

- співпраця з туристичними агенціями та операторами для включення туру в їхні пропозиції.

- спільні акції з готелями, ресторанами та іншими місцевими бізнесами.

- встановлення контактів з університетами, школами та культурними інституціями для організації групових поїздок.

5. ЗМІ та PR:

- прес-релізи про запуск авторського туру та його унікальні особливості, розповсюдження їх серед регіональних та національних ЗМІ.

- організація прес-турів для журналістів та блогерів з метою отримання публікацій та відгуків.

- публікація статей та новин про тур у спеціалізованих туристичних журналах та блогах.

6. Виставки та ярмарки:

- участь у туристичних виставках та ярмарках для презентації туру широкій аудиторії.
- розповсюдження інформаційних матеріалів (буклетів, флаєрів) про тур на тематичних заходах.

7. Електронна розсилка та email-маркетинг:

- створення бази даних потенційних клієнтів та партнерів.
- регулярна розсилка новин, акційних пропозицій та цікавих фактів про тур.

8. Клієнтська підтримка та зворотний зв'язок:

- наявність служби підтримки клієнтів для відповіді на питання та допомоги з бронюванням.
- збір та аналіз відгуків учасників туру для подальшого вдосконалення програми та підвищення рівня задоволеності клієнтів.

9. Створення промоційних матеріалів:

- відеоролики про тур з яскравими моментами та відгуками учасників.
- фотоальбоми та віртуальні тури для попереднього ознайомлення з локаціями.

Всі ці заходи спрямовані на підвищення обізнаності про тур, залучення нових клієнтів та формування позитивного іміджу авторського культурно-пізнавального туру до м. Болград.

Висновки до 3 розділу

Розробка та просування авторського культурно-пізнавального туру до міста Болград включає кілька ключових етапів, кожен з яких має велике значення для успішного запуску та реалізації проекту.

Були детально розроблені маршрути туру, які включають відвідування основних історичних та культурних пам'яток Болграда.

Технологічні картки екскурсій забезпечують чітку та структуровану інформацію про кожен об'єкт, включаючи історичні факти, легенди та цікаві деталі, що робить екскурсії інформативними та захоплюючими для туристів.

Розроблена програма туру включає різноманітні заходи та активності, що дозволяють туристам максимально зануритися в культурне та історичне середовище міста.

Програма включає відвідування музеїв, культурних центрів, природних заповідників, а також майстер-класи з традиційних ремесел та участь у місцевих святкуваннях.

Такий підхід забезпечує багатогранний досвід та сприяє глибшому розумінню культурної спадщини Болграда.

Виконаний детальний розрахунок вартості туру, що включає всі необхідні витрати, зокрема проживання, харчування, транспорт та екскурсії.

Прозорий та обґрунтований розрахунок вартості дозволяє туристам планувати свій бюджет та отримувати максимум вражень за оптимальну ціну.

Після повного розрахунку вартості туру кінцева сума туру до м. Болград на 3 дні складає 102005 грн за 15 осіб, 6800 грн на одну особу з урахуванням проживання, трансферу, страховки і екскурсій, майстер-класів, дегустацій.

Авторський культурно-пізнавальний тур до міста Болград пропонує унікальну можливість для туристів відкрити багатогранну культуру та історію Придунайської Бессарабії. Завдяки ретельній розробці маршруту, змістовній програмі та розумному розрахунку вартості, цей тур здатен привернути увагу широкої аудиторії та сприяти розвитку туризму в регіоні. Ефективні заходи щодо просування туру забезпечують його відомість та популярність, створюючи нові можливості для економічного та культурного зростання Болграда.

ВИСНОВКИ

1. Теоретичні основи культурно-пізнавального туризму є важливим компонентом розвитку туристичної індустрії. Сутність культурно-пізнавального туризму полягає в наданні туристам можливості ознайомлення з культурою, історією та традиціями різних народів і регіонів.

2. Особливості організації культурно-пізнавальних турів включають в себе необхідність ретельної підготовки маршрутів, вибір об'єктів для відвідування та забезпечення високої якості екскурсійних послуг.

3. Значення об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини для туризму полягає в їхній здатності привертати туристів, зберігати культурну ідентичність та сприяти розвитку місцевих громад.

4. Аналіз туристичних ресурсів міста Болград демонструє його значний потенціал для розвитку культурно-пізнавального туризму.

5. Туристична привабливість Придунайської Бессарабії визначається багатством природних, культурних та історичних ресурсів. Загальна характеристика туристичного потенціалу міста Болград підкреслює різноманітність доступних об'єктів та можливостей для організації турів.

6. Пошук нових об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини Болградської громади сприяє виявленню додаткових туристичних атракцій, які можуть бути включені в туристичні маршрути. Природні, культурні та історичні ресурси міста створюють основу для розробки унікальних туристичних продуктів.

7. Розробка та просування авторського культурно-пізнавального туру до міста Болград є перспективним напрямом розвитку туризму в регіоні. Маршрут туру та технологічна картка екскурсій забезпечують структурованість і якість туристичних послуг.

8. Програма туру включає в себе різноманітні заходи, що сприяють глибокому ознайомленню з культурою та історією міста. Розрахунок вартості

туру з урахуванням 3-денного відпочинку дозволяє визначити оптимальну цінову політику та забезпечити рентабельність проекту.

9. Заходи щодо просування авторського культурно-пізнавального туру до м. Болград сприяють залученню нових туристів та підвищенню популярності міста як туристичного напрямку.

10. В роботі розроблено 3 денний авторський тур, представлено програму та розрахунок вартості туру. Після повного розрахунку вартості тура кінцева сума туру до м. Болград на 3 дні складає 102005 грн за 15 осіб, 6800 грн на одну особу з урахуванням проживання, трансферу, страховки і екскурсій, майстер-класів, дегустацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дутчак С. В. Деякі аспекти виділення сегментів спеціалізованого туризму та їх стан на території Чернівецької області / С. В. Дутчак, М. В. Дутчак // Туристсько-краєзнавчі дослідження. – 1999. – Вип. 2. – С. 123–136.
2. Пізнавальний туризм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://roznyauka.org/s43076t1.html>
3. Пізнавальний туризм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thecity.com.ua/piznavalnij-turizm.html>
4. Шандор Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму / Ф. Ф. Шандор, М. П. Кляп. – Київ : Знання, 2013. – 334 с.
5. Класифікаційний дискурс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1376102543517/turizm/klasifikatsiyuniy_diskurs
6. Культурно-пізнавальний туризм в Чернівецькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=701142>
7. Організація рекреаційних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/velychko9-1.htm
8. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва / П. Р. Пуцентейло. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
9. Туризм: реалії та перспективи сталого розвитку : матеріали доп. Міжнар. наук. – практ. конф. (Київ, 23–24 жовт. 2014 р.). – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 418 с.
10. Федорченко В. К. Туристський словник-довідник / В. К. Федорченко, І. М. Мініч. – Київ: Дніпро, 2000. – 155 с.
11. Альтгайм Л.Б. Організація екскурсійних послуг, Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2017. 204 с.
12. Клапчук В.М., Польова Л.В. Туризм і готельне господарство світу та України: історія та сучасний стан, тенденції і моніторинг. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2013.346 с.

13. Шандор Ф.Ф. Сучасні різновиди туризму: підручник. К.: Знання, 2013. 334 с.
14. Альтгайм Л.Б. Поєднання організації екскурсійних послуг і культурно-пізнавального туризму при формуванні національного туристичного продукту. Матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. «Гостинність, сервіс, туризм: досвід, проблеми, інновації» (м. Київ, 6-7 квітня 2023 р.) К.: КНУКІМ, 2023. 478 с. С.92-95.
15. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [офіційний веб портал]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#
16. Босик З. О. Нематеріальна культурна спадщина України в контексті суспільного розвитку та культурної політики держави. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва. 2015. № 2. С. 35–39.
17. Аксьонова Н. В. Потенціал нематеріальної культурної спадщини в умовах глобалізації: стан і перспективи Географія та туризм, 2019 Випуск 48. С. 6273.
18. Бортництво / Віртуальний музей нематеріальної культурної спадщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://virtmuseum.uccs.org.ua/ua/element/11>
19. Гаврилюк А. Атрактивність нематеріальної культурної спадщини України: туризмознавчий аспект. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм. Вип. 1 (2018). С. 18-28.
20. Дутчак О. І. Нематеріальні культурна спадщина ЮНЕСКО в Україні: перспективи використання в індустрії туризму. Карпатський край. 2017. № 1. С. 165-170.
21. Збережемо цінності Землі нашої // Організація Об'єднаних Націй : основні факти. Париж : Весь Світ, 2008. С. 3–5.
22. Збереження нематеріальної культурної спадщини музеями України в добу глобалізації. Шості культурологічні читання пам'яті В. Подкопаєва : мат.

всеукр. н.-п. конф. «Національний мовно-культурний простір України в контексті глобалізаційних та євро інтеграційних процесів» (Київ, 3–5 черв. 2009 р.). Київ, 2009. С. 158–160.

23. Козацькі пісні Дніпропетровщини / Віртуальний музей нематеріальної культурної спадщини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://virtmuseum.uccs.org.ua/ua/element/>

24. Мацик — кулінарна візитівка Рівненщини / Профільне гастрономічне видання "PostEat". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://posteat.ua/position/macik-kulinarna-vizitivkarivnenshhini/>

25. Мельничук О. І. Концепція нематеріальної культурної спадщини. Формування в міжнародному праві. Пам'ятки України: історія та культура. 2003. № 3. С. 12–17.

26. Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України / Український центр культурних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uccs.org.ua/natsionalnyj-reiestr-objektiv/> (дата звернення 25.01.2021).

27. Петриківський розпис - українське декоративно-орнаментальне малярство XIX - XXI століть / Віртуальний музей нематеріальної культурної спадщини URL: <http://virtmuseum.uccs.org.ua/ua/element/>

28. Поливач К. А. Культурна спадщина та її вплив на розвиток регіонів України/ Київ : Інститут географії НАН України, 2012. 208 с.

29. Про затвердження Державної програми охорони та збереження нематеріальної культурної спадщини на 2004–2008 роки: Постанова Кабінету Міністрів від 23 груд. 2004 р. № 1732 // Офіційний вісник України. 2004. № 52. С. 11-12.

30. Традиція Косівської мальованої кераміки/Віртуальний музей нематеріальної культурної спадщини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://virtmuseum.uccs.org.ua/ua/element/3>

31. Традиція обряду «Водіння Куста» у селі Сварицевичі Дубровицького району Рівненської області / Віртуальний музей нематеріальної культурної спадщини. URL: <http://virtmuseum.uccs.org.ua/ua/element/14>
32. Традиція серпанкового ткацтва у с. Крупове Дубровицького району / Обласний центр народної творчості м. Рівне. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rocnt.com.ua/?p=1155>
33. UNESCO. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ich.unesco.org/en/lists>
34. 9 Cool UNESCO Experiences That Aren't Places. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.afar.com/magazine/9-cool-unesco-experiences-of-intangible-culturalheritage>
35. Виноробня Колоніст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kolonist.com.ua/vinorobnya/>
36. Гастрономічні традиції Болграду. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tour.tic.in.ua/b2b-u/1u/hastronomichni-tradytsiyi-bolgrada/>
37. Спасо-Преображенський собор. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://travels.in.ua/uk-/object/2216/spaso-pryeobrazhyenskiy-sobor>
38. Церква Св. Митрофана. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ua.igotoworld.com/ru/poi_object/71099_hram-sv-mitrofana.htm
39. Пам'ятник І.М. Інзову, м. Болград. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/77839_pamyatnik-inzovu-bolgrad.htm
40. Архітектурні пам'ятки та визначні місця Болграду. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://landmarks.in.ua/oblast/odeska/bolgrad>
41. Болградський історико-етнографічний музей. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-36721>
42. Болградська міська громада. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bolgradska-gromada.gov.ua/pro-misto-15-10-32-13-01-2022/>

ДОДАТКИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний технологічний університет

ПРОГРАМА
Наукової конференції здобувачів вищої освіти
26 - 29 березня 2024 року

Одеса 2024

19. **Особливості організації послуг сільського зеленого туризму.**
Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Галаткіна В.С.
Науковий керівник – доц. Калмикова І.С.
20. **Дороги вина і смаку Італії.**
Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Ковальова В.В.
Науковий керівник – доц. Калмикова І.С.
21. **Кулінарна спадщина та її зв'язок з туризмом.**
Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Лябах А.Н.
Науковий керівник – доц. Калмикова І.С.
22. **Способи збільшення туристичних потоків в міжнародному туризмі.**
Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Торбинська Г.В.
Науковий керівник – доц. Калмикова І.С.
23. **Орієнтовна тематика сучасних турів.**
Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ та ТБ Беркатюк В.А.
Науковий керівник - проф. Саркісян Г.О., доц. Крупіца І.В.
24. **Особливості медичного страхування при плануванні туру до Туреччини.**
Студент СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Токмак А.О.
Науковий керівник – к.е.п., доц. Павлова І.О.
25. **Туристичні формальності. Види та умови їх виконання.**
Студент СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Черній А.О.
Науковий керівник – к.е.п., доц. Павлова І.О.
26. **Особливості організації туристичних подорожей для людей з особливими потребами.**
Здобувач СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Поляков Л.О.
Науковий керівник – к.е.п., доц. Шекера С.С.
27. **Розважальні заклади Франції для осіб з особливими потребами.**
Здобувач СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Городжієнко А.О.
Науковий керівник – к.е.п., доц. Шекера С.С.
28. **Особливості в'єтнамської кухні.**
Здобувач СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Швець Л.О.
Науковий керівник – к.е.п., доц. Шекера С.С.
29. **Заповід Джеймсон: відкриваючи ключі до спадщини Ірландії.**
Здобувач СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Назаров Г. М.
Науковий керівник – к.е.п., доц. Шекера С.С.
30. **Статистика розвитку міжнародного туризму 2020-2023 рр.**
Здобувач СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Беспаль В.С.
Науковий керівник – к.е.п., доц. Шекера С.С.
31. **Тенденції розвитку міжнародного туризму: Азійсько-тихоокеанський макрорегіон.**
Здобувач СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Шинька А.Я.
Науковий керівник – к.е.п., доц. Шекера С.С.
32. **Ресторанні ланцюги в Україні**
Здобувач СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Ставратій В.О.
Науковий керівник – к.е.п., доц. Шекера С.С.
33. **Концепція True Cost в закладах харчування.**

Презентація

Факультет технології вина та туристичного бізнесу
Кафедра туристичного бізнесу та рекреації

Кваліфікаційна робота бакалавра на тему:
«ПОШУК ОБ'ЄКТІВ МАТЕРІАЛЬНОЇ ТА НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ
СПАДЩИНИ З МЕТОЮ ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО
ТУРУ ДО МІСТА БОЛГРАД ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Виконавець роботи: Лябах А.Р.
Керівник роботи: доц. каф. ТБ та Р,
к.т.н. доцент Катникова І.С.

Одеса ОНТУ 2024

Метою даної кваліфікаційної роботи є аналіз потенційних об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини в місті Болград Одеської області з метою створення культурно-пізнавального туру, який сприятиме популяризації місцевих культурних цінностей, підвищенню туристичної привабливості регіону та збереженню культурної спадщини для майбутніх поколінь.

Основним об'єктом дослідження є культурно-історичне середовище міста Болград, яке включає в себе пам'ятки архітектури, історичні будівлі, музеї, природні ландшафти, а також традиції, звичаї та фольклор місцевого населення.

Основним предметом дослідження є конкретні об'єкти матеріальної спадщини (будівлі, пам'ятники, археологічні знахідки, природні пам'ятки) та нематеріальної спадщини (традиції, фольклор, звичаї, ремесла), які мають культурну, історичну або естетичну цінність і можуть бути інтегровані в програму культурно-пізнавального туру до міста Болград.

Теоретики вважають, що пізнавальний туризм у сучасному суспільстві виконує такі функції:

Культурно-пізнавальну, що дозволяє ознайомитися з культурою і історією інших народів.

Освітню, що сприяє збагаченню знань та розвитку культурного рівня.

Культурозахорончу, що сприяє збереженню та охороні культурної спадщини.

Консерваційні, що сприяють збереженню природних та культурних цінностей.

Комунікаційну, що сприяє встановленню контактів та обміну досвідом між людьми різних культур.

Миротворчу, що сприяє змінненню міжнаціонального та міжкультурного розуміння і співпраці.

Об'єкти пізнавального туризму

Види	Характеристика
Ланшафтні	Природні території, які мають історичну цінність
Археологічні	Городища, залишки стародавніх поселень, кургани, залишки стоянок, укріпленя, військових таборів, іригаційних споруд, виробництв, культові місця та споруди, могили, рештки життєдіяльності первісних людей, <u>наскельні зображення</u> , ділянки історичного культурного шару, поля давніх битв
Садово-паркового мистецтва	Поєднання паркового будівництва з природними або створеними людиною ландшафтами
Архітектурні	Історичні центри, вулиці, квартали, площі, архітектурні ансамблі, залишки давнього планування та забудови, окремі архітектурні споруди, твори, пов'язані з ними монументального і декоративного та образотворчого мистецтва
Історичні	Будинки, споруди, їх комплекси, окремі поховання та некрополі, визначні місця, пов'язані з важливими історичними подіями, з життям та діяльністю відомих осіб, культурою та побутом народів
Монументального мистецтва	Твори образотворчого мистецтва, як самостійні, так і ті, що пов'язані з архітектурними, археологічними чи іншими пам'ятками або з утворюваними ними комплексами чи ансамблями

Види пізнавального туризму

Види	Характеристика
Неспеціалізований	Туризм, який здійснюється з ціллю вивчення специфічних особливостей того чи іншого місця, надбання індивідуального досвіду, це здебільшого самодіяльний або пригодницький туризм
Спеціалізований	Вид туристичної діяльності, метою якого є реалізація специфічних запитів під час поїздки, відвідування об'єкту.
Пізнавально-діловий	Поїздки співробітників компаній чи організацій з діловими цілями для участі у виставках, конференціях, організація корпоративних заходів

Підвиди пізнавального туризму:

- ❑ культурно-історичний (інтерес до історії країни, відвідування історичних пам'яток і пам'ятних місць, тематичних лекцій з історії та інших заходів);
- ❑ культурно-подільний (інтерес до старовинних традиційним або сучасним культурним постановочним заходам або «подій» (свят, фестивалів) і участь в них);
- ❑ культурно-релігійний (інтерес до релігії або релігій країни, відвідування культових споруд, місць паломництва, тематичних лекцій про релігію, знайомство з релігійними звичаями, традиціями, обрядами і обрядами);
- ❑ культурно-археологічний (інтерес до археології країни, відвідування пам'яток старовини, місць розкопок, участь в археологічних експедиціях);
- ❑ культурно-етнографічний: цікавість до культури етносу, його предметів, об'єктів та явищ, включаючи побут, костюми, мову, фольклор, традиції та звичаї, етнічну творчість.
- ❑ культурно-етнічний: відвідування батьківщини предків, знайомство з культурною спадщиною свого народу, відвідування етнічних заповідних територій та парків.
- ❑ культурно-антропологічний: цікавість до представників етносу у контексті їх розвитку з еволюційної точки зору; відвідування країни для ознайомлення з її сучасною "живою культурою".
- ❑ культурно-екологічний: цікавість до взаємодії природи та культури, до природно-культурних пам'яток, відвідування природно-культурних ансамблів та участь у культурно-екологічних програмах.

Культурно-пізнавальну діяльність туриста можна умовно поділити на наступні види:

Вивчення різних історичних, архітектурних або культурних епох шляхом відвідування архітектурних пам'яток, музеїв, історичних маршрутів.

Перегляд театралізованих вистав, відвідування музичних заходів, кіно, театрів, фестивалів, релігійних свят

Відвідування лекцій, семінарів, симпозіумів, курсів іноземних мов, тренінгів з комунікації.

Участь у демонстраціях фольклору, національної кухні і прикладного мистецтва на фестивалях фольклорних ансамблів і виставках національної творчості.

Нематеріальна культурна спадщина відіграє важливу роль у формуванні ідентичності як окремої соціальної групи, так і особистості. Збереження культурного різноманіття в епоху зростаючої глобалізації вимагає наявності різноманітності нематеріальних культурних цінностей. Ця спадщина, що передається від покоління до покоління, постійно відтворюється спільнотами та групами під впливом їхнього оточення, взаємодії з природою та історії, що формує в них почуття самобутності й наступності. Це сприяє розвитку поваги до культурного різноманіття та творчих зусиль людини. Нематеріальна культурна спадщина зосереджена на збереженні традицій та їх передачі, здатна привертати увагу через усвідомлення своєї цінності та унікальності, і має значний туристичний потенціал.

Структура культурної спадщини

Придунайська Бессарабія, розташована на півдні Одеської області України, є регіоном з багатою історією, унікальною природою та різноманітним етнічним складом населення. Цей край відомий як межиріччя, знаходиться між двома великими річками - Дунаєм і Дністром - і омивається теплими водами Чорного моря.

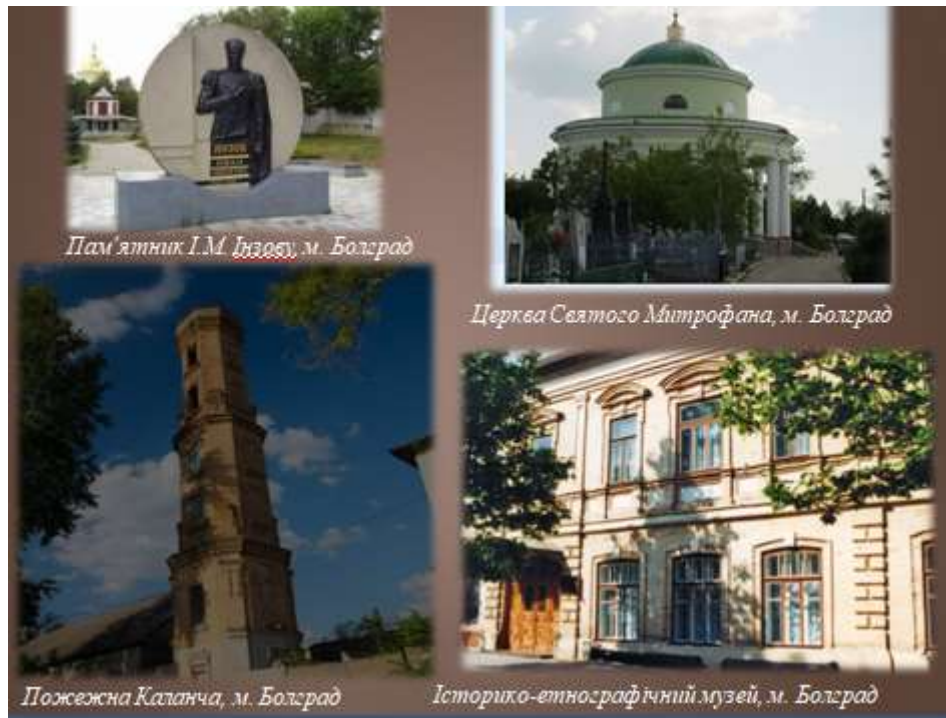
Завдяки своєму середземноморському клімату, Придунайська Бессарабія є привабливим місцем для розвитку сільського господарства і туризму. Тутешні землі, колись частина Фракійського царства, Мізії за часів Римської імперії та Візантії, Одрі за часів Великої Болгарії, а пізніше Османської імперії, зберігають численні історичні пам'ятки, включаючи Троїнові Вали, що були побудовані імператором Траяном.

парк у центрі, м. Болград

Спасо-Преображенський собор, м. Болград

Пам'ятник І.М. Іузєву, м. Болград

Церква Святого Митрофана, м. Болград

Пожежна Каланча, м. Болград

Історико-етнографічний музей, м. Болград

Новими об'єктами матеріальної спадщини можуть бути:

1. Архітектурні пам'ятки

- забуті храми та церкви: дослідження старих церков, які можуть бути не відомі широкому загалу. Наприклад, можливі археологічні розкопки або реставрація старих будівель.

- старі будівлі та садиби: відшукування та збереження старих болгарських будівель, які мають історичну та архітектурну цінність.

2. Археологічні знахідки

- античні поселення: пошук залишків стародавніх поселень, які можуть розкрити більше про історію регіону під час античних часів.

- римські фортифікації: виявлення нових частин римських фортифікацій, які можуть доповнити існуючі знання про римську присутність в регіоні.

3. Музейні експозиції

- збір артефактів: пошук нових артефактів для поповнення музейних експозицій, таких як старовинні інструменти, посуд, одяг та інші предмети побуту.

- документація: виявлення старих документів, фотографій та мап, які розкривають історію регіону

Новими об'єктами нематеріальної спадщини можуть бути:

- Традиційні ремесла
 - відновлення забутих ремесел: виявлення та відновлення забутих або втрачених ремесел, таких як традиційне ткацтво, ковальство або гончарство.
- Фольклор та обряди:
 - документування усних традицій: записування та збереження усних традицій, легенд, пісень та казок, які передаються з покоління в покоління.
- Музика та танці
 - відновлення музичних традицій: виявлення та відновлення старовинних музичних інструментів та мелодій.

Методами пошуку та збереження є:

- Польові дослідження
 - етнографічні експедиції: проведення експедицій для виявлення нових об'єктів спадщини через інтерв'ю з місцевими жителями та дослідження місцевості.
- Співпраця з місцевими громадами
 - залучення місцевих жителів: співпраця з місцевими громадами для збору інформації про можливі об'єкти спадщини.
 - освітні програми: проведення освітніх програм для підвищення обізнаності про важливість збереження культурної спадщини.
- Цифровізація та збереження
 - створення цифрових архівів: відцифрування та збереження документів, фотографій та усних традицій для забезпечення їх довготривалого зберігання.

У 3-му розділі представлено Маршрут туру та технологічна картка екскурсій, розроблено план туру.

Маршрут оглядової екскурсії по м. Болград для туристів

Ресторан «Саган»

Готель «Інзов»

Програма туру:

Авторський культурно-пізнавальний тур до м. Болград

День 1: Прибуття та ознайомлення з містом

- 10.00: Прибуття до м. Болград. Заселення в готель Інзов. Сніданок
- 11.00-12.30: Вітальна зустріч з гідом, коротка ознайомча екскурсія по центру міста
- 12.30-13.00: Відвідування Спасо-Преображенського собору.
- 13.00-14.00: Обід у місцевому ресторані «Саган» з дегустацією національних страв бессарабської кухні.
- 14.00-15.00: Прогулянка по парку в центрі м. Болград, знайомство з історією парку та пам'ятниками.
- 15.00-17.00: Прогулянка до озера Ялпуг, насолода краєвидами, фотосесія
- 17.00-19.00: Майстер – клас з приготування страв болгарської кухні.
- 19.00-20.00: Вечера в ресторані Механа. 20.00 - Вільний час.

Програма туру:

День 2: Історія та культура Болграда

9.00-10.00: Сніданок в готелі.

10.00-12.00: Відвідування Траянового валу поблизу села Табаки

12.00-13.00: Екскурсія до Музею бойової слави.

13.00-14.00: Обід в закладі «Балканські дствя»

14.00-16.00: Відвідування Обласного центру болгарської культури.

16.00-18.00: Вільний час

18.00-20.00: Вечірнє відвідування театральної вистави або концерту народної музики.

20.00-21.00: вечєра в ресторані Саган.

День 3: Природні та культурні пам'ятки

08.00-09.00: Сніданок в готелі.

09.00-11.00: Поїздка до озера Ялут.

11.00-13.00 Відвідування ландшафтного заказника місцевого значення біля сіл Виноградівка і Владичень.

13.00-14.00: Пікнік на природі.

14.00-18.00: Візит на виноробню Колоніст. Вечєра в ресторані виноробні з національною музикою та танцями.

18.00-22.00: Повернення в м. Одеса

Маршрут туру з м. Одеса до м. Болград

Маршрут 2-го дня туру

Маршрут 3-го дня туру

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Теоретичні основи культурно-пізнавального туризму є важливим компонентом розвитку туристичної індустрії.
2. Особливості організації культурно-пізнавальних турів включають в себе необхідність ретельної підготовки маршрутів.
3. Значення об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини для туризму полягає в їхній здатності привертати туристів.
4. Аналіз туристичних ресурсів міста Болград демонструє його значний потенціал для розвитку культурно-пізнавального туризму.
5. Туристична привабливість Придунайської Бессарабії визначається багатством природних, культурних та історичних ресурсів.
6. Пошук нових об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини Болградської громади сприяє виявленню додаткових туристичних атракцій, які можуть бути включені в туристичні маршрути.
7. Розробка та просування авторського культурно-пізнавального туру до міста Болград є перспективним напрямом розвитку туризму в регіоні.
8. Програма туру включає в себе різноманітні заходи, що сприяють глибокому ознайомленню з культурою та історією міста.
9. Заходи щодо просування авторського культурно-пізнавального туру до м. Болград сприяють залученню нових туристів та підвищенню популярності міста як туристичного напрямку.
10. В роботі розроблено 3 денний авторський тур, представлено програму та розрахунок вартості туру.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Перевірка тексту на плагіат

Кваліфікаційна робота бакалавра.

Тема: «Пошук об'єктів матеріальної та нематеріальної спадщини з метою організації культурно-пізнавального туру до міста Болград Одеської області»

Засіб перевірки: <https://my.plag.com.ua/>

Унікальність по фразам >50 %

Унікальність по словам >50 %

Диплом Лябах І.doc

Ризик плагіату

НАЙВИЩИЙ

3% Перефразування

0% Неправильні цитування

65 Збіги

Здобувач-дипломник _____ Анастасія ЛЯБАХ

Керівник роботи _____ Ірина КАЛМІКОВА